

Kormos Réka

AZ OLVASÁS ÉS AZ ÍRÁS MÁGIKUS NARRATÍVÁI: ÉLET- ÉS HALÁLUTAK BOGAR BÁRD MESÉINEK SZIMBOLIKÁJÁBAN

*„Én mindig büszke voltam rá, hogy tudok bánni a szavakkal.
Nem oly szerény véleményem szerint,
a szó a varázslatok kimeríthetetlen forrása.
A szó okozója lehet sérüléseknek, de gyógyítója is.”
Albus Percival Wulfric Brian Dumbledore*

Összefoglalás: Tanulmányom témája a J.K. Rowling Harry Potter című regénysorozatában felbukkanó Bogar bárd meséinek hermeneutikai vizsgálata a mise en abyme jelenség kiemelésével. Kezdeként a Harry Potter kötetek történetének idején már nem élő, mégis meghatározó szerepet betöltő Bogar bárdot, a fiktív szerzőt elemzem. A három testvér meséje elevenedik meg a hét kötet lapjain. Az elemzés során a testvérek jellemére és a halál megjelenésére fókuszálok. A szerencse színes szökökútja és A mágus szőrös szíve kapcsán fogom bemutatni a bárd mágiához való viszonyulását és a meséiben fellelhető diverzitást. Ezek után megvizsgálom Albus Dumbledore és Hermione Granger karakterét, akik a bárd hagyományát figyelembe véve hozták döntéseiket. Végül pedig a könyvsorozat főszereplőire, Harry Potterre és Lord Voldemortra szeretnék kitérni, kapcsolatukra a bárd mesevilágához és az azokban fellelhető sorstudathoz való kapcsolódásukra.

75

Bevezetés a varázslatba

Mielőtt elkezdeném témám kibontását, meg kell említenem pár dolgot a művel és magával az íróval kapcsolatban, amelyekre a későbbiekben támaszkodni fogok dolgozatomban. Joanne Rowling korunk egyik legsikeresebb, leggazdagabb írónője 1965. július 31-én, Yate-ben született. Gyermekkorára nehéz volt, ahogy fiatal felnőtt időszakára is. Válás után egyedülálló anyaként nevelte a lányát. Rowling mesék iránti szeretetét korán elhunyt édesanyjának köszönheti, mivel úgy tartotta, hogy a mesék fontos szerepet játszanak a gyermeknevelésben (Smith, 2002, p. 24). A Harry Potter-sorozat megírásához klasszikus filozófiai és mitológiai tanulmányai sok szempontból hozzájárultak.¹

Az író nő kettéválasztja a mugli és a varázslóvilágot, azonban hagy közöttük annyi kapcsolatot, hogy olvasóként ismerősnek érezhessük őket. Lehetséges az átjárás a két világ között, hiszen azok párhuzamosan létezve hatnak egymásra. A korábban

¹Az Exeteri Egyetemen végzett klasszika-filológia szakon. Történeti elemzésekor figyelembe kell vennünk, hogy ezalatt az idő alatt behatóan tanulmányozta a görög és a római kultúrát, irodalmat, filozófiát. Továbbá elmerült egyéb mitológiákban is, például: japán, kínai, dél-amerikai, egyiptomi, de az európai folklór hagyományokat is tanulmányozta, és utalt is ezekre. Ezen kívül szívesen emelt be valós történelmi alakokat, eseményeket is a fiktív világába. Ezeket meséi elemzésekor érdemes figyelembe vennünk.

említett mugli szó a történetben az angoloknál elterjedt kifejezés a varázslattal nem rendelkező emberekre, de erre több szinonima is létezik: az egyik ilyen a no-mage, de a dolgozat további részeiben főként a mugli szó fog szerepelni. A rajongók gyakran használják a Potterzum szót, ami a „Harry Potter Univerzum” kifejezés rövidített változata. A Potterzumba tartozik minden Harry Potterrel kapcsolatos esemény, szereplő és írás, amelyet J. K. Rowling publikált. Ezt a kifejezést a dolgozatomban ennek tükrében fogom használni. A későbbiekben a Harry Potter és a Halál is különbözően szerepelhetnek. A *Harry Potter* kurziválva a könyvsorozatot jelenti, míg nélküle a hét kötet főhősét. A halál a jelenségre utal, mely az élet végét jelenti, míg a Halál karakter, aki megszemélyesíti azt és A három testvér meséje című történet egyik kardinális szereplője.

A tanulmányom fókuszában Bogar bárd áll és A három testvér meséje, ami újra és újra megjelenik a *Harry Potter* kötetekben, átszövi a cselekményszálát magát is, és a varázslóvilágban mindenki által ismert mese. Bogar Bárd meséinek beemelésével egyfajta történet a történetben, könyv a könyvben, tükör a tükörben megoldás jelenik meg a befogadó előtt. A „mise en abyme” nem megfelelő használat esetén a hasonló írói gesztus képes elárulni a fő történetszál fontosabb eseményeit, vagy éppen minőségileg lerontani azt. De az is előfordulhat, hogy megakadályozza a cselekmény és a narratíva teljes kibontakozását (Jafferson, 1983, pp.196-197). Az olvasó nem realizálja a mesékben rejlő üzenetet, egészen addig a pillanatig, amíg az ki nincs fejtve, és a karakterek el nem magyarázzák a mesék és a Bogar jelentőségét. Addig a pillanatig csupán periférikusan van jelen és kellemes adalék a történet szempontjából. Mindeközben pedig a mesék magukban hordozzák kedvenc szereplőink sorsát.

A Bárdról keveset tud meg az olvasó. Azok, aki nem néznek túl az adott cselekményen, történeten, szinte csak nevével és egy művével találkoznak. Mégis valahogy újra és újra felbukkan alakja a történetben, még akkor is, ha nem tudunk róla, és befészkeletti magát az olvasó tudatába. Egy misztikus közeget teremt, amit a varázslóvilág gyermekei pontosan annyira ismernek, mint a mugli gyermekek saját tündérmeséiket. Ron Weasley *A Harry Potter és A Halál ereklyéiben* megdöbben, majd felháborodik azon, hogy mugli közegben felnőtt társai nem ismerik Bogar bárd munkásságát, ezért mindent elmond róla, hogy segítségével társai és az olvasók is el tudják helyezni saját értékrendjükben a bárd munkásságát.

A szerző elhiteti, hogy Bogar bárd a varázslók Grimmje, aki mindent bejárt a mesékért, hogy összegyűjtve kiadja azokat.² Ezek a mesék több nagy elmére is

² A vándor mesegyűjtő, mesemondó szerepe nem újszerű. Bogarról csupán a kiadott novelláskötetben és a WizingWorld-ön esik említés, ami Rowling hivatalos honlapja, amelyen cikkeket, plusz információkat, karakterrajzokat közöl történetéről. Megtudhatjuk a férfiről azt, hogy Yorkshire közelében tartózkodott; nem volt különös ismertetőjele hatalmas, ápolt szakállán kívül, továbbá hitt a kedvesség, a szeretet erejében és abban, hogy van esély

hatással voltak, például magára Albus Dumbledore-ra, Gellert Grindelwaldra vagy Voldemortra. Már itt is látható azonban az, hogy az értelmezés és a szöveg, amit a jószívű író hátrahagyott, hogyan változtathat meg sorsokat. Mind a három személy miután olvasta A három testvér meséjét, megváltozott; a megszerzhető hatalom elvette az eszüket. Hiába volt ott a mesében és a bárd további munkáiban az arra vonatkozó figyelmeztetés, hogy a mágia veszélyes fegyver, a hatalomvágy, a magány pedig csupán halálhoz vezet, ezt csak Dumbledore, illetve az ő halála után Harry értette meg. Dumbledore életútja hosszabb volt, mint az előtte említett másik két karakteré, mivel ő nem csak olvasta, hanem meg is értette az elé kerülő szöveget. Loboczy János a következőt fogalmazza meg Platón költészet felfogásáról:

„Végső soron arra a következtetésre jut a Törvényekben is Platón, hogy a költők által közvetített sokféle tudás »veszélyes a gyermekekre nézve«, tehát másféle mintaképet kell fellelni. (...) A költészet és a költők kritikája egyfajta varázstalanító példabeszéd. Ahogyan az ideális államban mindenfajta költészetnek védekeznie kell a benne megnyilvánuló mimézis esztétikai felfogása ellen, úgy a platóni dialógusköltészetnek is ellen kell állnia az esztétikai felfogásnak.” (Loboczy, 2009, pp. 6-7)

Jelen esetben a szó szoros értelmében vett varázslat a veszély forrása, így az említett kockázat, amely az olvasás tettével leleskedik a karakterekre, valós. Az esztétikai élmény magában hordozza a hitet és a tette való ösztökélést, melytől Platón is tartott.

Bogar bárd meséi, különösképpen A három testvér meséje, képes volt megbolygatni a hatalomra vágyók szívét, akár elindítva a tehetséges mágusokat a pusztulás útján. Elég csak Grindelwaldra gondolnunk. A pálca, a halál ereklyéi utáni vadászat vezetett el ahhoz az emberhez, akivel a Legendás Állatokban találkozunk. A mesében való hit és a Halál ereklyéit üldöző emberek, akik egy mesebéli hatalmat üldöznek a környezetük elítélése ellenére, felidézheti a történetíró és a költő különbségét is. Ahogy Arisztotelész is mondta:

„A történetíró és a költőt ugyanis nem az különbözteti meg, hogy versben vagy prózában beszél-e (mert Hérodotosz művét versbe lehetne foglalni,

a varázstalanokkal való közös életre. Barátságos attitűdje és a mentalitás, amit értékei hordoznak, továbbá a varázslathoz fűződő kettős viszonya mind tükröződik műveiben. De ez további magyarázatra szorul. Bogar bárd tudta, mennyire veszélyes a mágia, félté, tisztelte, és történeteiből úgy tűnik, hogy a varázsló, akit mágijája használ, hamar találkozik végzetével. Itt a Rowling által nemrég kibontott obscurus és obscuráló jelenség szemlélteti a legjobban a különbséget. Főleg gyermekeknél megfigyelhető mágia elnyomás, mely idővel felgyülemlik, majd a testet használva pusztít. Az obscurus felemészti és megöli hordozóját, az obscurálót. Ezzel mutatja be azt Rowling, hogy előfordulhat az, hogy a mágia szinte gazdatestként használja a mágust, amennyiben a varázslóból hiányzik a tudatosság és a tisztelet hatalma felé.

versmértékben is történetírás maradna, mint versmérték nélkül is), hanem az, hogy az egyik megtörtént eseményeket mond el, a másik pedig olyanokat, amelyek megtörténhetnének.” (Arisztotelész, 1963, p. 8)

A bárd és A három testvér története és valóságossága miatt felmerülhet a kérdés: Történetíró vagy költő volt-e Bogar? A testvérek meséje valamilyen formában megtörtént, így egy valós eseményt kapunk, de a többi meséről ez nem derült ki.

A varázslók is rendelkeznek saját történelemmel; saját iskolájukban is tanulják mágiatörténelem néven. A legtöbb tanulót nem köti le maga az óra, mindent ugyanúgy vesznek át, ahogyan megtörtént, pontról pontra, névről névre. Bár halványan, de a történelem kutatásával foglalkozó személyek is jelen vannak a köztudatban, mint például Bathilda Bircsók. Eleinte csak hallunk a nőről, majd a hetedik könyvben találkozunk is vele, legalábbis azt hisszük, míg ki nem derül, hogy valójában halott. Haláláról senki nem tudott, mivel hiába volt híres író, akinek munkáiból tanítanak, az érdeklődést és a szenvedélyt nem volt képes felkelteni az emberekben. Ezzel ellentétben áll a költő, esetünkben hasonló kreatív munkát végző író, aki képes egy alternatív valóságot alkotni, ami félelmetes következményekkel járhat, megbolygathatja, meglágyítja az emberi szívet, ezzel eltérítve őt az igaz útról.

A szóbeliség és az írott szöveg vitáját egy utazó, mesegyűjtő szempontjából megközelítve kell szemrevételeznünk. Az írásbeliség és az ezzel járó memóriagyengülés is fontos szempont, amit Platón felhoz a költészet rovására (Platón, 2001, pp. 76-116). Ebben az esetben mind a kettő nagy szerepet játszik, mivel a változó beszéd adja az alapot amire a mese épül, és az írás révén marad fent. Mivel a legtöbben gyermekként, esti meseként találkoznak a történetekkel, feltételezhető, hogy több verzióban hangzanak el, mégis egyként részeseik a kollektív memóriának. Ezt erősíti meg Ron Weasley és Xenophilius Lovegood is a *Harry Potter és a halál ereklyéiben*:

„– Nekem megvan a mese, Mr. Lovegood, itt is van nálam.

Azzal elővette a Bogar bárd meséit a gyöngyös táskából.

– Az eredeti? – kérdezte szigorúan Xenophilius. A lány rábólintott. – Akkor légy oly kedves, és olvasd fel nekünk! Az a legbiztosabb módja annak, hogy mindnyájan maradéktalanul megértsük.

– Öhm... rendben – motyogta Hermione. Megkereste a könyvben a rejtélyes szimbólummal megjelölt oldalt, aztán köhintett egyet és olvasni kezdett.

– Volt egyszer három fivér, akik útra keltek, s egy este szürkületkor egy elhagyott, kanyargós ösvényre értek...

– Éjfélkor... anya mindig úgy mesélte – szólt közbe Ron, aki a mesehallgatáshoz kényelmesen elnyúlt a széken és a tarkójára tette a kezét.” (Rowling, 2009, p. 337)

Ezzel valójában a szóbeliség hagyománya megmarad, az emlékezet és az ész szerepe nem sérül, mivel nemcsak a mesék változatait kell számontartaniuk a bárd

olvasóinak, hanem kedvencüket el kell határolniuk a többitől, megjegyezve a különbségeket, egyedi, apró adalékokat. A varázsló és a pattogó fazék kommentárjában megtudjuk, hogy a varázslóvilágban is vannak egyéb mese gyűjtők, meseátírók. Ilyen például Mrs. Bloxam is, aki kritikusan állt Bogar műveihez, vagy épp félt annak műveitől.

„Mrs. Bloxam számos régi mesét, köztük Bogar több művét is átdolgozta sajátos szemléletének szellemében, melyeket így foglalt össze: Vidám, egészséges gondolatokkal töltjük meg a mi kicsi angyalkáink makulátlan kis elméjét, tartsuk távol édes szendergésüktől a csúnya álmokat, óvjuk meg ártatlanságuk nagybecsű virágát.” (Rowling, 2008, p. 36)

A túlvás, túlféltés gondolata egy modern probléma. A gyerekek gyakorta elég sokáig védve vannak az élet csapásaitól, a haláltól és az ehhez hasonló problémáktól. A mesék ügyében is észrevehető ez a jelenség. A mese és a gyermekmese elkezdett összefolyni, nem húzták meg a határt, hogy ki és mit hallgathat, vagy olvashat. Az esti mesék eleinte nem tartózkodtak a vértől, az erőszaktól, mivel azok a természet, az élet részei voltak. Mégis, ahogyan egy biztonságos korbá léptünk ez megváltozott, a mesék finomodtak, eltűnt belőlük a régi kegyetlenség. Ezt az átírást Mrs. Bloxam is megpróbálta. Bogar bárd A varázsló és a pattogó fazékjában a főszereplő eleinte rosszindulatú, a falusiak elpártoltak tőle, és a következőként bukkan fel benne a fazék motívuma. Bogar bárd így írja meséjében:

„Ezután többen már nem fordultak a varázslóhoz segítségért, de a fazék hírt adott a falubeliek minden bajáról: néhány nap múlva már nemcsak bőgött, nyöszörgött, locsogott, ugrált és szemölcsösödött, de hörgött, öklendezett, keservesen sírt és kutyamód nyüszített is, s mindemellett rohadt sajtot, savanyú tejet és falánk meztelen csigákat köpködött. A varázsló sem aludni, sem enni nem tudott a fazéktól, de hiába próbálta, nem tudta se elküldeni, se elhallgattatni, se rábírní, hogy veszteg maradjon.” (Rowling, 2008, p. 27)

Ezt Mrs. Bloxam így alakította át:

„És akkor az arany-fazekacska vidám táncra perdült irinyópirinyó rózsaszín lábacskaán – hopp-szali-hoppszala-hopp! Pöttöm Palkó szépen meggyógyította a babucik fájós pociját, a fazekacska pedig nagy-nagy örömeben sok fincsi nyalánsággal ajándékozta meg Pöttöm Palkót és a babucikat. – De aztán el ne felejtétek megszikálni a fogacskákat! – figyelmeztette őket. Pöttöm Palkó sok-sok pusztit nyomott az arany-fazekacska. Becsületszavát adta neki, hogy ezentúl mindig kedves lesz a babucikkal, és soha többet nem viselkedik mirci-morci rossz kisfiú módjára.” (Rowling, 2008, pp. 34-35)

Az eredeti mese mondanivalója elveszik, és helyette egy mézes-mázás történetet kapunk, mely nem hasonlít a bárd történetéhez. De nem is kapja ugyanazt a

fogadtatást. Bogar történetei kortól független fennmaradnak, és van valamilyen pozitív visszajelzés, ami ebben a változatban elmarad. „Mrs. Bloxam meséje a varázslógyermek minden nemzedékénél ugyanazt a hatást váltotta és váltja ki máig: heveny hányingert, egyidejűleg a könyv azonnali eltávolításának és bezúzásának sürgető vágyát.” (Rowling, 2008, p. 37)

Mindez azonban felveti az eredetiség és az utánzás kérdését is: vajon mitől eredeti egy könyv, történet vagy épp egy mese? A legtöbb kompozíciót, alaphelyzetet már láthattuk, olvashattuk vagy hallhattuk. Eredetit, újat alkotni nagyon kevesen képesek, ezért hogyha nem akarjuk elveszíteni az olvasás örömét és a szenvedélyt, amit a művészetek iránt érezhetünk, más tényezőt kell szemügyre vennünk. Ilyen például a kidolgozottság vagy a szereplők megjelenítése. De az eredetiséget úgy is tekinthetjük, hogy mennyi igazságot tartalmaz az előttünk lévő alkotás.

Winckelmann esetében ez az utánzás és az eredetiség más értelmet nyer. Nem ítéli el a mimézist, mint Plátón, sőt támogatja a másolás folyamatát, mivel ez irányelvet ad a művésznek, bár azt is megjegyzi, hogy úgy sem érik el a régiék szintjét (Winckelmann, 1978, pp. 54-55). Ezt Winckelmann főleg a képzőművészetekre értette, de ez nem jelenti azt, hogy az írásművészetre ne alkalmazhatnánk általános meglátásait. Ha az író, költő szem előtt tartva elődjeit megkísérel hasonló stílusban és formában írni, csak javára válik, mivel magát a mesterséget gyakorolja, segít neki megtalálni saját írói hangját.

Plátón gondolatmenetei több aspektusból is jelen vannak az író munkáiban. A halál-felfogás esetében is felidézhető, hiszen az eseményt, ami jelenleg a halált is magában foglalja, a tudás, ismeret és a halhatatlanság szempontjából közelítik meg (Csejtei, 2001, pp. 10-12). Voldemort retteg a haláltól, mivel nem ismeri, s nem tudja, hogy mi vár rá a halál élménye után. Ez a fő oka annak, hogy vágyja a halhatatlanságot, mely megszabadítja tőle.

Kérdés azonban, hogy tekinthetőek-e ezek mesének, tündérmesének? Lehetséges-e egy varázslóvilágban tündérmeséket alkotni. Rowling – figyelembe véve az ideális meséket és a mesei hagyományokat – megpróbálta megalkotni saját tökéletes tündérmeséjét. Az író a Bogar bárd meséi bevezetésében a következőt írta: „Bogar történetei sok tekintetben hasonlítanak a mi tündérmeséinkre – pl. a jó elnyeri jutalmát, a rossz pedig méltó büntetését.” (Rowling, 2008, p. 11). Ilyen motívumok még például: a három testvér; a legkisebb testvér a legbölcsebb, és ő éli túl a megpróbáltatásokat jutalomban részesülve; a beszélő, emberi intelligenciával rendelkező állat (Nyiszi nyuszi személyében, aki animágus volt), varázslatos események, amelyek a problémát és a megoldást is szolgáltatják; a mesei kezdés, és végül a mesék is úgy épülnek fel, mint a nép- vagy tündérmesék, azonban érződik rajtuk a műviség. Rowling azonban elhatárolódik pár népmesei toposztól. A mesékhez hasonlatosan karakterei aktívan keresik a megoldást, a varázslat mellett és ellenére szereplőinek ugyanúgy meg kell dolgozniuk a boldogságért és boldog

végért. Továbbá a feltűnő varázstalanok negatív szerepeltetése nem rossz személyiségükből ered, hanem tudatlanságukból.

Az író szívesen játszik a nevekkal. Gyakorta használ beszélő neveket, vagy szívesen bújtat el mögöttük valamilyen jelentést. Dumbledore nevének jelentése például dongó, és egy nyüzsgő méhkashoz hasonlatos iskolát irányít.³ Éppen ezért meg kell vizsgálnunk a bárd nevét is. Angolul Beedle, magyarul Bogar. Mindkét esetben észrevehetjük a bogár szóra való utalást. A bogár-motívum és az írói szerep a történetben még később is visszatér Rita Vitrol személyében, aki animágusként bogár alakban gyűjti az információt a Reggeli Próféta pletykarovatába. A Beedle, Beatle, Beadelle, Bedele mind előforduló variáció a névre, melyeknek több jelentése van. A 'beedle' az amerikai szlengben jelenti egyszerre a hellót és a viszlátot is (Definitions, 2019). Ezt érdekes az írói szerepkörből kiindulva megnézni, hiszen az író megjelenik kötetével, majd el is tűnik az olvasás folyamata alatt. A 'beadle' továbbá egy vallásos, egyetemi szerepkört is jelöl, azt a személyt, aki a beavatásért volt felelős, ezen kívül olyan rendőri szerepkört is, ami a kisebb atrocitások kezeléséért volt felelős (Cambridge Dictionary, 2020). A beavatásért felelős személyt külön is fontos kiemelnünk. Ez az aspektus a tündérmesék ismerőinél is megfigyelhető. Két típusú embert különböztethetünk meg. A beavatottakat és a tudáson kívül esőket. Ez felidézheti bennünk az okkultizmus fogalmát. A boszorkányok egy okkult, titokzatos, rejtélyes tudás birtokában vannak, amely egy zárt közösséget hoz létre. Ezen tudás megszerzésének a feltétele a bárd történeteinek megismerése.

De térjünk vissza a bogár-motívumhoz. Az irodalomban és a mitológiában a bogár, mint szimbólum nem ismeretlen. Kafka Az átváltozás című novellájában is feltűnik például, de Shakespeare Macbethjében is megtalálható. Azonban jelentésük egészen más. Kafkánál a bogárlét nem átvitt értelemben van jelen, mivel karaktere konkrétan féreggé alakul. Mégis elmondhatjuk, hogy funkció és leírás szempontjából a két létforma többé-kevésbé azonos. Mind a két esetben a vegetatív, emberi lényeket nélkülöző élet szimbóluma, Shakespeare esetében azonban a boszorkányság szimbóluma és a halál előjele. De egy ezeknél régebbi és ősbibb kultúrában is megtalálható ez a motívum. Egyiptomban a szkarabeusz bogár szent állat, amelyet az étellel azonosítottak. A bogarat, ami maga előtt görgeti más létformák salakanyagát, amiben petéit tárolja, sokszor hasonlították az emberhez, aki

³ Itt gondolhatunk még Sirius Black-re is. A Sirius a kutya csillagképben lévő csillagra utal, míg a Black feketét jelent, így nevének értelmét ismerve nem meglepő, hogy a nevet viselő animágus alakja egy fekete kutya. De nézhetjük Remus Lupint is, akinek keresztnéve tükrözi a benne lévő kórságot, lévén, hogy vérfarkas. Romulus és Remus, a farkasok által nevelt csecsemők története sokaknak ismerős lehet, ezért tekinthetjük szinte már játékosnak azt, hogy a története kedves vérfarkasát Remusnak hívják. A nevében lévő Lupin, a Lupusra, azaz a latin farkasra utal. A „lupin” maga pedig a farkasbab (csillagfürt) hüvelyes növényre.

maga előtt tolja az életet, majd amikor beteljesedik és új generáció érkezik, elengedi azt. Fontos szálak kötötték még az újjászületéshez is.

Talán ez az az aspektus, amit közel hozhatunk a bárdhoz. Itt az író halálához kell nyúlnunk. Az írói beteljesedés az alkotás folyamán történik, mint ahogy a bogár görgeti maga előtt művét és az új élet csíráját, majd utána a mű elengedése a tetőzés, ami új lehetőségeket ad. Könyve befejezése és kiadása a tetőpont, amit elérhet, ezután művét el kell engednie és olvasóira hagynia, hiszen az élete, mint író kivirágzott, és az elengedés mozzanata után véget ért, átalakult. Minél tovább ragaszkodik a saját alkotásához, annál jobban elpazarolja és megfosztja attól, hogy a befogadók élvezhessék és értelmezzék. Bogar bárd ezt a hibát nem követte el, ezzel, mint író beteljesedett. De hatása itt kezdődik. Bogar bárd képes volt minden varázsló gyermekkel megkedveltetni történeteit, ezzel felélesztve az olvasás örömét. Az olvasók vágnak a szövegre, ami Barthes szerint erotikus vágyat takar (Varga, 2013, p. 276), azonban a gyermekekből kicsikart aktív figyelem felidézheti Gadamer játékfogalmát is. Ebben az esetben fontos aspektusa a befogadásnak a szinte földön túli öröm, gondtalanság is, ami mellett megjelenik egyfajta különleges tér- és szabályrendszer. A gyermekek tudják, hogy egy különleges esemény kezdődik az esti mesével, és bármennyire is élénk a fantáziájuk, tisztában vannak azzal, hogy ez szinte már-már szakrális tér, mely elszakad a valóságtól. A mesélés alatt elhangzottak, a fantáziájukban lejátszódott folytatás nem a valóság része, mindennapi életükben egy speciális ünnepszerű képződmény, amit hogyha eltávolítanak a valóságából, játékrontókká válnak, akik megszüntetik az élmény terét és ezzel az örömet magát (Gadamer, 1984, pp. 88-9). Ilyen megrontó alaknak tekinthető Voldemort, maga Dumbledore és a halál ereklyéinek üldözői is.

Már fentebb is említettem a bárd mágiához és muglikhoz való hozzáállását, de ennél mélyebbre kell ásnunk. Igaz, hogy a bárd meséket gyűjtött, de ez nem jelenti azt, hogy ezek minden brutalitástól vagy kritikától mentesek lettek volna. Karakterei gyakorta nyíltan rosszindulatúak vagy gonoszak.

„Mrs. Bloxam szerint a Bogar bárd meséi azért gyakorol káros hatást a gyermekekre, mert »egészségtelen módon, előszeretettel taglalja a lehető legborzalmasabb témákat: a halált, a betegségeket, a vérontást, a gonosz mágiát, a fogyatékosokat és különféle gusztustalan dolgoknak a testből való távozását.«” (Rowling, 2008, pp. 35-36)

A régi meséktől sem idegen a brutalitás és az élet kendőzetlen ábrázolása. De hiba lenne azt hinnünk, hogy Bogar bárd csak ezeket az elemeket emelte be a történeteibe. Ugyanúgy megtalálhatjuk a könnyed, szinte önmagát megoldó történeteket és a kemény, nehéz, tényleges megoldással nem rendelkezőket. Az egyikre példa A szerencse színes szökőkútja, míg a másikra A mágus szőrös szíve. Attól, hogy valamit mesének hívunk, még nem egyenlő a könnyedséggel és a gyermekbarát tartalommal. A szerencse színes szökőkútjában jelen van egyfajta hősiesség,

küzdelem, azonban vér nem folyik, sőt, mindenre megoldást ad a végkifejlet. Ezzel ellentétben A mágus szőrös szíve inkább tekinthető tragédiának, mivel mind a két főszereplő halálával és a szerelem, a vágy beteljesedése nélkül végződik.

A szerencse színes szökökútja Ása, Altéda, Amáta és Sir Luckless szökökúthoz vezető útját öleli fel. A három nő boszorkány volt, akik megosztották egymással gondolataikat a szökökút próbatétele előtt, és egyezséget kötöttek, amelynek alapja az egymás felé irányuló szimpátia és sajnálat volt. Sir Luckless, a varázstalan, bús, szegény lovag csupán egy véletlen folyamán csatlakozik a három nőhöz. A népmesékhez hasonlóan a hármast, hetes és hasonló számok mágikus számnak számítanak a Potterzumban, amelyek nagy erővel bírnak. A későbbiekben elemzett Három testvér története is alátámasztja ezt, mivel ott is három karakteren keresztül mutat be különféle hibákat. A szerencse színes szökökútja női szereplőinek esetében erőnyeket, valamint a traumán való túllépés képességét láthatjuk megjelenni. A megtört lovag pedig a gyógyírt hozza a darabokban lévő szívre, miközben saját sorsát is megváltoztatja, s így ezzel ellátja lovagi feladatait is.

Már a történet felvezetése is felidézi a klasszikus „hol volt, hol nem volt”-ot, amivel sok mese kezdetekor találkozhatunk.

„Volt egyszer hajdanán valamire egy elvarázsolt kert, amit magas falak és erős bűbájok vettek körül, s abban a kertben egy domb tetején ott pompázott a szerencse színes szökökútja.” (Rowling, 2008, p. 41)

Az elátkozott, bűbajos kastély más művekben is jelen van. Ilyen például a Csipkerózsika is. Hagyományos mesei elem még a hely, az idő és egyéb részletek eltűnése, hogy úgy tűnjön, az események akár az olvasóval magával is megtörténhetnek. Azonban ezt az elvarázsolt kert motívumot máshogyan is megközelíthetjük. Az öröm, a teljesség forrását jelképezi a mesében, ami erősen emlékeztethet a bibliai édenkertre, ahol az ember még büntetlenül, teljességben élt, nem ismerve a balsorsot, a rosszat. Ezen kívül a keresztény hagyománykörben a forrás rengeteg helyen szerepel, de dolgozatomban szempontjából az édenkert kiemelése lényeges. Egy idealizált környezet, amelybe a bukott ember visszavágyik, mivel csak az lehet a boldogságuk forrása. Magában hordozza a feloldozást, amire a megviselt lélek vágyik. Ez a vágyakozás a történet mozgatórugója. Saját sorsukat, érzelmeiket nem bírva egy nagyobb, megmagyarázhatatlan erő segítségére vágnak, ami nem segít, csak a kiválasztottaknak. A kert, vagy éppen az azt átjáró erő saját tudattal rendelkezik, ami képes döntést hozni arról, hogy ki méltó a belépésre és ki nem az. A mesében ezt a mágiával átitatott földdel magyarázzák, így képes beilleszkedni a gyermeki logikába, és nem vet fel kérdéseket. A mugli olvasók esetében is fennáll ez a helyzet. Nem kérdőjelezi meg az eseményeket, mivel talán ez az a mese, ami a legjobban hasonlít az általuk megszokottakhoz. De nem csak a varázstalanoknál kedvelt ez a mese, mivel kellemes, könnyed hangulata az egyik legkedveltebb Bogar bárd mesévé teszi, amit még színdarabra is megpróbáltak átültetni a roxfordi

hallgatók, sikertelenül. A kiosztott szerepeket játszott színészek összekaptak, a férget megszemélyesítő varázslény darabokra robbant káoszt és tüzet okozva. A helyéről kiszakított mese elvesztette minden báját, és csak pusztulást és negatív élményeket és a színdarabok teljes kitiltását okozta. Ez a bárd egyik olyan műve, ami mesén belül és kívül egyaránt nem különbözteti meg a mágia tudóit és a nélküle élőket.

„A nevezetes nap előtt szerte a királyságban százszámra keltek útra az emberek, hogy a felkelő nap már a kert falánál találja őket. Férfiak és nők, gazdagok és szegények, ifjak és vének, mágiában jártasak és járatlanok gyülekeztek ott az éji sötétben, s mindegyikük azt remélte, hogy ő lesz az az egy, aki beléphet a kertbe.” (Rowling, 2008, p. 42)

A szökőkút, forrás és a velük együtt járó víz sokrétegű szimbólum. A forrás számos kultúrában szent helynek számít, a víz pedig sokszor mint őselem bukkan fel. Ezen felül gyakorta társítják a nőiséghez, a női princípiumhoz. A tisztaság, a lélek és az anyaság szimbóluma, ami a boldogság, a tudás, a hatalom és az élet eredetéhez köthető. Ezért érdekes az, hogy a forrás és a köré épült kert három nőt engedett be, akiknek élete valamilyen szempontból hibás és törött volt.

„Az első boszorkányt, akit Ásának hívtak, olyan nyavalya támadta meg, amelynek egyetlen gyógyító sem ismerte az ellenszerét. Ása azt remélte, hogy a szökőkút megszabadítja őt a kórságtól, és hosszú, boldog élettel áldja meg. A második boszorkánynak, Altédának egy gonosz varázsló elrabolta a házat, az aranyát és a pálcáját. Abban reménykedett, hogy a szökőkút jóvoltából véget ér szegénysége és tehetetlensége. A harmadik boszorkányt, kinek neve Amáta volt, elhagyta a férfi, akit mindenkinél jobban szeretett. Úgy érezte, sebzett szíve sosem gyógyul be, s azt remélte, a szökőkút megszabadítja bánatától s reménytelen vágyakozásától.” (Rowling, 2008, pp. 42-43)

Mind a hiány különböző formáit személyesítik meg. Az egészség, a vagyon és a szerelem hiánya jelenik meg külön-külön. Ez akár egy embernél is előfordulhat, azonban itt a szétválasztásukkal kiemelt hangsúlyt kaphat a megoldásuk. Vajon szükség van-e ezeknek a megszűnéséhez egy varázslatos szökőkútra? A történet végén megkapják a választ, ami nemleges, hiszen az oda vezető út, minden maguk által megtett erőfeszítés hozza el a megváltást, amelyre vágytak. A hely, a tárgy, amihez kötötték a megoldást, csupán arra szolgáló kellékek, hogy erre rájöjjenek. „Mind a négyükre hosszú, boldog élet várt, s holtukig nem sejtették, hogy a szökőkút vizén nem ült semmilyen varázslat.” (Rowling, 2008, p. 53). Ezzel nincsenek tisztában a mese szereplői, mert a távozás után ugyanúgy abban a hitben élnek, hogy a varázslatos kert oldotta meg a problémáikat.⁴ A történetben maga a hely, a víz és

⁴ Rowlingnál ez nem először fordul elő. A *Harry Potter és a félvér herceg*ben találkozhatunk egy bájítallal, ami hasonló jellemzőkkel rendelkezik. A Felix Felicis, azaz Folyékony

a karakterek is azt sugallják, hogy ez egy női hősökre fókuszáló mese, de a három nőhöz csatlakozott egy férfi is Amáta jóvoltából, aki a szegény lovagot megragadta és behúzta magával. Ez a véletlen által generált akció az, ami a későbbiekben az ő és a lovag boldogságát elő fogja idézni. Amáta törött szívét, ami mindennél jobban vágyott a szerelemre, a szeretetre, csupán egy új románc és az előző élmény felejtése gyógyíthatta meg. De ha a felejtés meg is történt volna, az új szerelemre kevés esély lehetett volna a történet keretein belül, ha nem társul hozzájuk még valaki. Talán pont ez a tudat alatti vágya volt az, ami megteremtette azt a lehetőséget, hogy Sir Luckless velük tarthasson. A három boszorkány mellett pozitívan lép fel a történetben egy mugli lovag, aki bár bús, és eleinte fél, mégis a normalitást képviseli, mindemellett a férfiasságot és a lovagi erényeket is megjeleníti. A lovag motívum tipikus mesei momentum, amivel a gyermekmesékben együtt jár a megoldás: a hős lovag legyőzi a sárkányt, az akadályokat és megmenti a bajba jutott hölgyet. Ez egy olyan sztereotípiát, amit mindenki ismer, és valahol várja is. Azonban Sir Luckless nem a tipikus lovag.

„A lovag, akit a falon kívüli világban Sir Luckless néven ismertek, mostanra rájött, hogy társnői boszorkányok. Mivel maga nem bírt varázserővel, és nem volt mestere se öklelésnek, se kardforgatásnak, se egyébnek, amiben varázstalan ember kitűnhet, úgy vélte, reménye sincs előbb érní a szökőkúthoz, mint versenytársai. Kijelentette hát, hogy maga inkább visszatér a falon kívülre. E szavakra aztán Amátát futotta el a méreg. – Nyúlszívű! – szapult a férfit. – Húzd ki a kardod, lovag, és segíts célba érnünk!” (Rowling, 2008, pp. 45-46)

A szerencse szökőkútjához induló lovag neve is azt sugallja, hogy nagyon szüksége a lehet a varázslatos vízforrásra. A „Luckless” jelentése szerencsétlen, szerencse nélküli, így az olvasó csak feltételezi, hogy a loagnak nehéz élete lehet, ha a világ ezen a néven ismerte meg. Már a bekerülésének körülményei is illeszkednek nevéhez. Bár szerencsésen bekerült a kertbe, mégis három erős boszorkány állt vele szemben, akik egymás segítésére esküdtek a kút eléréséig. Mégis mielőtt feladná, a varázslat tudói rá veszik, hogy folytassa útját. A lovagi történet következő aspektusa is jelen van a próbatételek formájában. A kert különböző próbák elé állítja a négy utazót, hogy kiderüljön ki méltó a jutalomra. A lovag sorban próbálkozik, elbukik,

szerencse egy olyan főzet, amely szerencsét hoz fogyasztójának egy egész napig, legyen szó bármiről. Elkészítése rendkívül bonyolult, és ha el is készült, hónapokig kell érlelni, hogy meghozza a kívánt hatást. Ha nagy mennyiségben fogyasztják, meggondolatlanságot, forrófejűséget, remegést is okozhat. Harry Potter döbbent rá minket arra, hogy a főzet maga csupán placebo-hatást kelt fogyasztójában. A kviddicsválogató előtt csak tettet, hogy önt Ron poharába, de ezt Ron nem tudja, így abban a hitben távozik, hogy ez lesz a szerencsés nap, amikor bekerül, és ez meg is történik. Maga a főzet csupán azt adja, ami az egyik mellékhatása is: önbizalmat, hitet arra, hogy képes bármire, és ezért mer cselekedni.

segíti a boszorkákat és látja, hogy azok mennyire rátermettek. Lovász Andrea a következőt írja Jelen idejű holnemvolt című kötetében:

„A mesék hőse mindig egy típust képvisel: Egyéni sorsa áll a középpontban. Szimbolikus jelentésű a harca, akkor is, ha sokszor nem önmaga, hanem a tőle elszakadó csodás szereplők, segítők, tárgyak cselekednek helyette. A hős győzelme a rend győzelme is egyben, útjának elmesélésével a világrend alapjait teremtyük újra. A mese attól mese, hogy a végkifejlet mindig szerencsés...”
(Lovász, 2007, p. 13)

A mese hőse a lovag, mivel a boszorkányok segítenek magukon, így ő lesz az, aki megmártózhat a szerencse szökőkútjában. Ez a felix felicitis bájjal hatásához hasonlítható, ahol a szerencse és a magabiztosság válik a mágiához hasonlatossá. Önbizalommal telve a lovag megkérte Amáta kezét. Ezzel elértünk a boldog véghez, ami mindenkinek megadta a megoldást.

A próbatételekről is szót kell ismételtén ejtenünk. Ezek valójában fizetségek, áldozatok, amelyeket a szereplők mutatnak be a céljaik eléréséhez. De pontosan ezek állnak az utazók útjába és gátolják meg őket a falun kívüli élet folytatásában. A fizetség mibenlétére és miértjére, továbbá okára saját maguknak kell rájönniük. Az első akadályt egy hatalmas féreg jelentette, aminek legyőzéséhez a következő irányelvet kapták: „Fizessetek fájdalmatok jelével!” (Rowling, 2008, p. 47). Ennek a megoldását Ása szolgáltatta, könnyek formájában. Ása, a végzetes betegségben szenvedő boszorkány valószínűleg már megannyi könnyet hullatott tehetetlensége miatt, mégis a hatalmas féreg előtt, ami felszívta könnyeit, ő győzedelmeskedett. Ezt komplex képnek tekinthetjük. A betegség pont úgy, mint a féreg, egy élősködő, ami mindent kiszipolyoz belőlünk, és a megoldás sokszor a fáradhatatlan próbálkozásban és az új lehetőségek, gyógymódok keresésében rejlik. A második esetben egy végeleáthatatlan domb került a hőseink elé. Hiába próbáltak a tetejére érni, csupán szélmalomharcot vívtak. A következő segítséget kapták: „Fizessetek fáradságotok gyümölcseivel!” (Rowling, 2008, p. 48). Altéda mindent elveszített, mégis keresett és kutatott, hogy változtasson helyzetén, egészen az utolsó pillanatig, ahol kétségbeesésében a kút megtalálásának lehetőségét látta az utolsó mentsvárának. Ezt a harcos szellemet ébresztette fel magában, a feladat alatt izzadságot nem kímélve haladt előre. Erre az izzadságra volt szüksége a dombnak. Ilyen dombokkal, nehézségekkel, mindenki találkozhat, és csak az Altéda-féle makacs magatartás vezethet el oda, hogy túljussunk rajtuk. Igaz, ez a szellemi állapotát visszaállította, de anyagi helyzetének javulását mégis a kert rejtette. Az ott talált gyógynövényekből gyógyító italokat tervezett árulni, így az ő részéről a kút elérése felesleges lett. A harmadik, utolsó próba egy folyó volt, amelynek gyors folyása és mélysége lehetetlenné tette, hogy átkeljenek rajta. Elsőként Sir Luckless próbálkozott pajzsával átevezni, azonban a folyó elnyelte. Itt kapták meg az utolsó iránymutatást: „Fizessetek múltatok kincsével!” (Rowling, 2008, p. 49). A kincs, amiből minden ember épül és formázza jelenét és jövőjét, nem más volt, mint az emlékek. Amáta

varázspálcája segítségével összegyűjtötte az összes keserűes emléket, ami előző szeretőjéhez kötötte, majd a folyóba helyezte, ami elsodorta azokat. Ez a mozzanat a görög hiedelemvilágot idézi fel. Léthe, a Feledés folyója, mely elragadja a keserves emlékeket, mellette pedig jelen van Mnemoszüné, az Emlékezet forrása, amit az ismeret és a tudás szimbólumaként tiszteltek. A források, folyók gyakorta voltak a Múzsák kedvelt tartózkodási helyei. Így a három nő és a lovag jelenléte újra átértelmezhető, főleg annak a tudatában, hogy az emlékeitől megszabaduló Amáta ezzel a cselekedetével segít önmagán. Elengedi a fájó múltat, a szenvedést, rájön, hogy szerelme nem volt valós, csupán egy képzet, egy hit, amit nem akart elengedni, sőt nem is látta kedvese valós énjét. Ez a felismerés teszi számára feleslegessé a forrás használatát, és vezeti rá arra, hogy újra szerelembe eshet, sőt bátorságot talál cselekedetében. A nő ereje és szépsége lassan eléri azt, hogy a mugli lovag szerelembe essen a bátor boszorkánnyal. Ez a szerelem talán már a kertbe való belépésnél el volt rendelve és a nő vágyának megtestesülésévé vált a történet végére. De Amáta vágyának tárgya folyamatosan változik a történet alatt. Ez felidézheti Lacan és az általa leírt fallosz utáni folyamatos vágyat (Erős, 2006, p. 41), ahogyan fallosz esetén sem a biológiai szervre kell gondolnunk, hanem inkább egy jelölő és jelölt utáni folyamatos keresésre. Lacan többek között ezt a jelenséget az anyai szerep és a Hamlet értelmezésével mutatta be, de Amáta történetében is felfedezhető a sablon, amelyet Lacan gondolataiban láthatunk. Amáta folyamatosan vágyott valamire. Amikor elhitte, hogy teljes lett, előző kapcsolata megszakadt, vágyának tárgya eltűnt, így üresség maradt benne, ezért kétségbeesetten keresett valamit, amire vágyhat. A szerelem aspektusát beemelve elmondhatjuk, hogy az ő célja az volt, hogy ő legyen a vágy, a szenvedély tárgya. A véletlen folytán Amáta egy férfire bukkan, aki képes betölteni a benne keletkezett űrt, és vágya a közösen elérhető boldogság megszerzésére irányul.

A forrásokhoz visszatérve meg kell említenünk még azt, hogy a zsidó hagyományban a tudás eredetével azonosították őket. A kereszténységben az üdvözülésnek, a megtisztulásnak, a szüzességnek és a lélek felfrissülésének, hitben való megerősödésének a jelképe. Más népeknél istenségekként voltak jelen, akiknek áldoztak is. A galloknál is hasonló szerepet töltöttek be azzal kiegészítve, hogy gyógyító erőket társítottak hozzájuk, ezen kívül pedig a halott harcosokat is fel tudták támasztani. Ezért érdekes az, hogy a szökökútban való megmártózás után a bús lovag harci szelleme felélénkül, erőre kap és visszatár harcias bátorságra. Itt megemlíthető még az északi mitológia forrás koncepciója is, például a Yggdrasil gyökeréből eredő forrás, amit Mimir vagy Mimirbrunn kútjaként ismerünk. A bölcsesség és a tudás kútjaként van szamon tartva, aminek vizéért Odin egyik szemét áldozta fel. Ez is hasonló mintát követ, mint a boszorkányok története. A három boszorkánynak és mugli társuknak áldozatokat kellett bemutatni ahhoz, hogy a kúthoz érjenek és részesüljenek csodájában.

A következő mese, amit elemeznünk kell, és szembe fogunk állítani az előzőleg értelmezett, alapvetően pozitív hangvételű történettel, A mágus szőrös szíve címet

viseli. Egy tehetséges, realitáshoz ragaszkodó mágus történetéről van szó, akinek tragédiáját tökéletessége okozza.

„Volt egyszer egy gazdag, csinos és tehetséges ifjú mágus, aki felfigyelt rá, hogy barátai szerelembe esve hóbortossá válnak, dőrén ugrabugrálnak, illetik magukat, elvesztik jó ízlésüket és méltóságukat. Az ifjú mágus ezért eltökélte, hogy maga sosem fog e gyarlóság prédájául esni, és sötét varázslatokat végzett el, hogy kikezdehetlenségét biztosítsa.” (Rowling, 2008, p. 63)

A mesei kezdés megmarad, akár az előző történetnél és A három testvér meséjénél. Ezekkel ellentétben azonban egy olyan karaktert mutat be, aki a külső szemlélő számára hibátlan. Mindennel rendelkezik, amiről egy ember álmodhat, kivéve azzal a képességgel, hogy elfogadja és magáévá tegye érzelmeit. Közömbössége teszi a későbbiekben híressé, és elmerül a sztoikus „önelégtűtségben”. Életét nem akarja senkiért és semmiért megváltoztatni, nem zavarta, hogy ki hagyta el vagy mit vesztett el, míg elégedett volt önmagával. Helyzetét legjobban Bori Imre A közömbösség tragédiája egyik idézetével tudnánk leírni:

„A közömbösség a lélek betegsége, de tüneteit szociográfus is lemérheti. Ember nyilatkozik meg vele, de éppen ember volta egyik legalapvetőbb ismérve, társas mivolta ellen fordul benne, s így végső fokon a közömbösség az egyén és a társadalom közötti konfliktus magjaként, egy negatív emberi helyzet kifejeződése is. Az ember társas lény, s nem születik közömbösként, csupán közömbössé lesz olyan korszakokban, amikor megbomlik a harmónia az egyén »kis világa« és a társadalom »nagy világa« között. Ilyen jellegénél fogva éppen úgy kifejezheti az ember védekező magatartását, mint ahogy egy negatív értelmű angazsáltság szószólójaként a rossznak, a pusztításnak, az antihumánumnak a harsonájaként is megszólalhat.” (Bori, 1962, p. 176)

A regényben a lélek betegségei, legyen szó közönyösségről, félelemről vagy depresszióról, gyakran öltenek fizikai formát. A dementorok maguk is ilyen lelki manifesztációk: ők a depresszió megtestesülései. A dementorok külsőleg hasonlítanak a Halálhoz, melyet később láthatunk a mesékben, azonban van pár fontos különbség. Míg a Halál nem avatkozhat közvetlen az élők dolgaiba, a dementorok egyenesen támadhatják a mágusokat és a muglikat is. Élelmük az emberi lélek, a pozitív emlékek és az érzelmek. Jelenlétük hideget hoz magával, képesek kiszívni minden boldogságot, pozitív élményt áldozatukból, hideg, keserves állapotban hagyva őket. Ezen kívül képesek eltávolítani a lelket szájon keresztül, amit dementorcsóknak hívnak. Csak a legrosszabb tetteket elkövetett varázslók kapják meg ezt a büntetést, mivel az rosszabb, mint a halál. Testük életben marad, de csak egy üres vázként. Ez felvezeti a Rowlingnál jelen lévő lélekfelfogást, ami leginkább a keresztényekéhez hasonlít. Általában egy duális kapcsolatot láthatunk, ahol a test és a lélek külön áll, bár hatással vannak egymásra. Ez a dualitás A mágus szörös szívében is fellelhető. Az ifjú mágus fekete mágiát használva eltávolította

érző szívét, bezárta azt egy kalitkába, majd magára hagyta. A szív elvadulása a színfalak mögött történik, az olvasó csupán a szőrös szívvel találkozik, ami félelmet kelt a mágus által kiválasztott nőben. Kettejük viszonyát nem mondhatjuk romantikusnak, a mágus csupán tökéletességét akarta megtartani egy magához hasonlóan tehetséges nő segítségével. Érzelmek nem játszottak szerepet döntése meghozatalában, csupán a józan ész és a tények. A női főszereplő ezzel szemben fiatal volt és naiv, aki az érzelmeit elfogadta, teljes emberként élt, környezete pedig tisztelte és szerette. Ez hiányzott a mágus életéből, ugyan őt tisztelték, ám emellett félték és megvetették.

Fontos motívum még a történet végén megjelenő örület és konklúzió, ami eltér Bogár bárd összes ismert meséjének befejezésétől.

„Ott volt, megbűvölt kristályládikába zárva, a mágus dobogó szíve. E szívét, mely régen elszakított szemtől, fültől és ujjaktól, nem ejthette rabul se szépség, se dallamos női hang, se selymes tapintású bőr. A hajadon elborzadt, mert a szív aszott volt, és hosszú, fekete szőr nőtte be. Mit tettél, boldogtalan?! – jajdult fel a leány. – Esdve kérlek, tedd vissza nyomban a helyére! A mágus, belátván, hogy csak így járhat választottja kedvében, elvette pálcáját, kinyitotta a kristályládikát, és visszahelyezte a szőrös szívét keble üregébe, hol az egykor lakott. Immár ép vagy újra, és megismerheted az igaz szerelmet! – ujjongott fel a hajadon, azzal átölelte a mágust. A lány, fehér karok érintése, a leány lélegzetének hangja a fülében, a leomló arany hajfürtök illata – mindezek dárdaként hatoltak a mágus frissen felébredt szívébe. Hanem a szív elvadult hosszú száműzetése során, vakká s kegyetlenné vált sötét börtönében, és ocsmány sóvárgás érlelődött benne.”
(Rowling, 2008, p. 68-70)

Az életben maradó szív motívuma – ami akár gazdatest nélkül is képes új erőre kapni – olyan, mintha megtestesítené az ideálokat, amiket az emberek hordoznak magukban. A szív maga is csak akkor értékes, ha van valaki, akiben doboghat és az ideálokhöz hasonlóan vezetheti hordozóját. Ez a mágusunk számára gyengeséget jelentett, és mániákus gondolatként vagy eszmeként, melyet nem vizsgált felül az emberi szív, érzelmek híján megromlott és veszélyes lett. Az elzárt szív magányosan kifacsarodott, és olyan mértékben elvadult, hogy emberek vesztét okozta. Mégis ez a hatalomvágy által irányított örület egy pillanat alatt a szív és a szerelem örületébe váltott át. A szerelem, a szeretet és a boszorkányban lévő naivitás vezette a mágust a végzetéhez. Igaz, ő teremtette meg az utat, de nem indult el rajta, mivel számára nem volt kedvező újra találkozni a megkeményedett szívvel. A szőrös szív motívuma egyszerűen megragadva a barbárságot, a szabályok nélküli impulzív létet zárja magába, ami magában foglalja a szerelem örületét is. Így elmondhatjuk, hogy a történet címével már a mese tárgyát és a tragikus vég elhozóját jelöli. Az ebben megjelenő állati vadság a mágus végét is jelzi, ahogyan szinte állatként hagyták kivérezní, nem könnyítve meg távozását az élők világából, miközben a mellkas felvágása jelenik meg áldozatbemutatáskor:

„A vendégek hamar felfigyeltek rá, hogy a ház ura s a hajadon eltávozott körükből. Kezdetben nem törődtek vele, de ahogy múltak az órák, aggodalom fogta el őket, s végül elhatározták, hogy a keresésükre indulnak. Tűvé tették utánuk a kastélyt, s végül eljutottak a pince mélyére, ahol borzalmas látvány tárult a szemük elé. A hajadon felhasított kebelével, holtan hevert a földön, s mellette ott kuporgott a tébolyult mágus. Baljának véres ujjai között nagy, sima, fényes szívet tartott, nyalogatta, cirógatta azt, és fogadkozott, hogy kiváltja vele a sajátját. Jobbjában varázspálcáját markolta, s próbálta kiemelni kebléből az aszott, szőrös szívet. Hanem a szőrös szív, mely erősebb volt gazdájánál, ódzkodott tőle, hogy elváljon érzékeitől s visszatérjen a koporsóba, hol oly sokáig senyvedett. A mágus a borzadó vendégek szeme láttára eldobta pálcáját, s ezüstpengéjű tőr ragadott kezébe. Eztán sem tűri, hogy szíve uralkodjék felette – így fogadkozott, azzal kivágta kebléből szívet. Két kezében egy-egy szívvel, diadalittasan egyenesedett fel – aztán rázuhant a hajadon hülő tetemére, és kiszenvedett.” (Rowling, 2008, pp. 70-71)

A már említett szerelmi örületet szeretném még kiemelni a történetből. Az érzelmi által uralt férfi nem volt képes kordában tartani állati vágyát a boszorkány iránt. Az érzelmek és a vágyak kezelését, kontrollálását az intelligens ember elég korán magáévá teszi, hogy beilleszkedjen a társadalomba. Ismételten Platón juthat eszünkbe, ebben az esetben az erósi örület miatt. Az európai kultúrkörben a normalizáció folyamata során „Erósz, akit Platón még, mint »félelmetes varázsló« (deinoszgoész) festett le (Lakoma, 203, d), a nyugati racionalizációs törekvések folytán megfosztják a varázsserejétől.” (Waldenfels, 2005, p. 210). A szív, a vágyfélelmetes erejét a mágus lebecsülte, majd miután megízlelte a női testet, nem tudott magán uralkodni, hiszen nem is tanulta, nem szorult rá soha, hogy cselekedeteit többször átgondolja, korlátozza. Lelke betegsége utolérte testét, elveszítve uralmát és azt a tiszta ész, amire oly büszke volt. Az érzelmek és főleg a szeretet képes varázslatként hatni egy-egy szituációban. A hitnek, a szerelemnek, a szenvedésnek és minden egyéb érzelemnek megvan a maga ereje. A mágus nézetei ezeket az erőket bezárták, éhezették, majd kitörésekor felégetett mindenkit. Mégis, a férfi még tébolyában is tudta, hogy csupán egy ilyen tiszta szív vezetheti el a megváltáshoz. Kiemelendő még az ezüst tőr is, amivel a mágus végez magával. Az ezüst gyakorta van felruházva a gonosz kiűzéséhez szükséges hatalommal. Gyakran láthatjuk a folklórban, filmekben, könyvekben, ahogyan az ezüst kard vagy por a szörnyeteg gyengéje, és képes megsebezni, megégetni. Az ezüst nőies fém, a Holddal hozzák párhuzamba, ezért is társítanak hozzá mitikus erőt, míg az alkímiában a hímnemű arany női párja.

Ki kell térnem arra is, hogy miért választottam ezt a két mesét. A bárd legtöbb meséje tartalmaz valamilyen negatívumot, mégis pozitív befejezés jellemzi őket. Szereplői elfogadják érzelmeiket, még akkor is, ha azok problémát okoznak. Szembenéznek saját hibájukkal, ezzel túllépve a múlton, s így hatalmukat bölcsen, maguk és szeretteik megsegítésére használják. Sorsukat ugyanúgy meg kívánják

változtatni, választani, mint azok, akik nem rendelkeznek mágiával. Tisztában vannak a hatalommal, ami a kezükben van, és próbálják bölcsen használni. Amennyiben eltérnek a helyes úttól, mindig van egy bölcsőbb karakter vagy próbatétel, ami visszatéríti őket a helyes útra. A szerencse színes szökökútjában láthatjuk, hogy a boszorkányok érző lények: szenvednek, szeretnek, élni akarnak, harcolnak a boldog végért. Emellett itt A mágus szőrös szíve, ahol a karakter elmerül a mágia egy sötét ágában, eltávolodik az emberiségtől, a szeretettől, az érzelmektől, és ezért nincs feloldozás a mese végén. A mágust, akit mágiája és a becsvágy irányít, előbb-utóbb felfalja saját ereje. Sok szülő próbálja ettől a mesétől távol tartani gyermekét a varázslóvilágban. Szerintük túl sötét, és nincs benne tanító jelleg, túl rideg a gyermeki világnak. Mégis fennmaradt, mert olyan mély érzelmeket szólít meg, amelyek mindenkiben jelen vannak (Rowling, 2008, pp. 72-74). Elmondhatjuk, hogy ez Bogar bárd legsötétebb története.

A mesék olvasása közben érdekes jelenségre lettem figyelmes. Míg vidám történetei (Nyiszi nyuszi és a locsifecsi fatönc, A szerencse színes szökökútja) szereplői rendelkeznek névvel, kibontott egyéniséggel, addig sötétebb történeteinek szereplői elveszítik nevüket. Mindig valamilyen jellemző vagy státusz utal rájuk, ezzel jelzi, hogy ezeknek a meséknek a szereplője bárki lehet, bárki áttérhet az útjukra, és hatalomtól megrészegülve ugyanolyan keserves véget érhet, mint a szerencsétlenek a történetekben. Azonban ha a szeretet, a barátság és a szerénység uralja életüket, nagyobb dolgokat érhetnek el, sőt túl is élhetik a világot olyan tudás és hatalom tulajdonosaiként, ami irigylésre méltó.

A három testvér öröksége

Utolsóként a Három testvér meséjét fogom elemezni, amely Albus Dumbledore kedvence is volt, és sok varázslót térített le a helyes, jó útról. Ez pontosan az ellenkezője annak, amit egy általános olvasó elvár a mesétől. A mesék nevelési jellegét senki nem tagadja, de itt egy olyan hatalmat ábrázol és helyez középpontba, amely csábító a hívőknek és erős jellem kell elutasításához.

A történetben megismerkedhetünk három fivérrel, akik utazásuk során hajnalban át akarnak kelni egy folyón, amely sokakat elnyelt, de mivel a varázslat tudói voltak, hidat építettek felette. A Halálban – aki megszokta, hogy az itt átkelők a kezére kerülnek – düh ébredt, de ismerve a három testvér erejét, csapdát állított nekik, amelyet ajándékoknak álcázott. Már az alaptörténetben is felismerhető pár klasszikus motívum. Ilyen a három testvér, akik közül a legkisebb a legbölcsőbb és aki végül megmenekül, elnyerve a tényleges jutalmat. De már a kezdet is mesei: „Volt egyszer három fivér, akik útra keltek, s egy este szürkületkor egy elhagyott, kanyargós ösvényre értek.” (Rowling, 2008, p. 107)

Az utazás, napkeltétől napnyugtáig szimbolizálja az életutat, melyet minden halandó átél. A görög mitológia szerint, ha elérsz ennek az útnak a végére, megérkezel a

Sztűx-folyóhoz, amin csak a halál tud átvezetni. Ennél a halálos folyónál jelenik meg először a mágia: „A három testvér azonban járatos volt a mágiában, így hát csak intettek varázspálcájukkal, s máris híd ívelt át a veszélyes víz fölött.” (Rowling, 2008, pp. 107-108)

A mesékre jellemző, hogy nem kapunk teljes magyarázatot a történetekre. Csupán szemléltői vagyunk az eseményeknek, mégis van valamilyen utalás az előzményekre. Azonban itt erősebb balladai homály fedi az eredetet. Egy olyan világba kalauzol minket, ahol az olvasó saját világának rendje minimálisan van jelen. Ez a kísérteties jelenlét, melyet az olvasó érez a befogadás alatt, ad egy bizonyos bizonságérzetet, képes felismerni helyszíneket, történéseket, mégis az elé táruló „rend” különböző a megszokottól. Egy ferde tükröt tart elénk, amiben felismerhetjük világunkat, mégsem tudunk pontosan rámutatni arra, hogy mi az, ami ismerős, vagy hogy hogyan ismerjük fel azt. Rowling tudatosan folyamatos deja vu-t okoz olvasóinak. Például a regényben feltűnő totalitárius diktatúra esetében a következőt nyilatkozta egy interjúban:

„Szerettem volna, ha Harry a világunkat elhagyva a varázslóvilágban ugyanazokba a problémákba ütközik. Tehát megvan a törekvés arra, hogy egy hierarchiát állítsanak fel, jelen van a bigottság, és ez a fajta erkölcsösség érzet, amely egy téveszme, mégis a világ minden pontján felbukkan. Az emberek szeretik azt hinni magukról, hogy felsőbbrendűek, és ha másra nem is, legalább a képzelt tisztaságukra büszkék lehetnek. Tehát igen, ez egyfajta párhuzamot mutat (a náciizmussal).”⁵

Konkrétan a kötetekben nem található meg az, hogy erre gondolt. De ez a kísérteties tükrözés nem csak itt van jelen. Ha a jelenleg elemzett mesét nézzük, akkor is észrevehető egyfajta játék az olvasóval. A három testvér karaktere esetében, a három királyfi és próbatétel, továbbá keresztényi motívum elültetése, valamint a halál mint csuklyás alak, aki a folyón vezet át – ezek olyan kulturális utalások, amelyeket az olvasó felismer, de mivel nem számít jelenlétükre, eleinte nehezen helyezi be olvasói rendjébe.

Az általános halálábrázolástól is eltér:

„Már a híd közepén jártak, mikor egy csuklyás alak állta útjukat. S a Halál megszólította őket. Bosszantotta, hogy hoppon maradt, mert megszokta már, hogy az utazók a folyóba vesznek. Hanem a Halál agyafúrt volt: megdicsérte a három testvér ügyes varázslatát, és azt mondta, jutalmat érdemelnek, amiért sikerült túljárniuk az eszén.” (Rowling, 2008, p. 109)

⁵ Ism. (Ism.). *The Influence of Nazi Germany on J.K. Rowling's Harry Potter Series.* <http://www.the-leaky-cauldron.org/features/essays/issue27/nazi-germany/>

Egy sértődött, agyafűrt Halált láthatunk, akinek büszkeségét sértette a három testvér túlélése, ugyanakkor mint a halál jelenségének megtestesítője nem avatkozhat bele közvetlenül a sorsukba, életükbe. Nem veheti el azt. Elismerve a mágia hatalmát, csalafintán áll hozzájuk és bosszút tervez. Már a Halál csuklyával való ábrázolása is új keletű. A Brit-szigeteken sokáig szürke ruhás hölgyként írták le, majd a pestis idején változott egy hórihorgas, csontos alakká. Bár ebben az esetben csontok nem szerepelnek, de a nem és az alak maga inkább már ahhoz hasonlatos. Kiemelendő még, hogy az eredeti hét kötetben találkozhatunk a Szürke Hölgy szellemével. Ez jelképezheti azt, ahogyan a kultúra túllépett egy bizonyos koron, megújult, de nem felejtett. A szellem a Hollóhát házszellemé, ahol az ész és a kreativitás a mérvadó. A Szürke Hölgy személyét egy megfoghatatlan magány, keserűség lengi körül, mégis eszes, rejtőzködő. Valódi nevét igen kevesek, csak a kiválasztottak tudják, többségük előtte már találkozott valamilyen formában a halállal.

Ezen kívül megfigyelhetünk egy mitizáló hozzáállást a halálhoz. A mitikus-mágikus halálkép korszakra Csejtei Dezső Filozófiai etüdök a végességre című művében a következő jellemzőket hozza föl.

- „1: A halálnak eredendően nem természetes-biológiai oldalai vannak, hanem társadalmiak, legalábbis abban az értelemben, hogy annak bekövetkezését mindig valamilyen szociális erő váltja ki (ellenség, rossz szellem, varázsló, boszorkány stb.)
- 2: A halál sohasem definitív vég, az emberi létezésen ejtett visszafordíthatatlan metszet, vágás, hanem átmenet, melynek során a meghalt ember csoportot vált; az élők közösségéből átkerül a holtak csoportjába.
- 3: A halál az archaikus társadalom tagjait nem egyenlően érinti; a csoportvezetőnek halála eminens értelemben vett, »igazi«, amitől alapvetően különbözik az idegenek, a nők, az érett kort még el nem ért gyermekek és rabszolgák halála.” (Csejtei, 2001, p. 9)

Az első pont természetesen a varázslóvilág, a mágia megjelenésekor már megvalósultnak tekinthető. De ezen kívül a három testvér magát a Halált is ellenségévé tette, amely szinte rossz szellemként, jelenséggént jelenik meg. A harmadik pont megvalósulása a történetben a főszereplő, a legkisebb testvér túléléséhez, majd halálához köthető. Azonban ha a rowlingi kánont vesszük figyelembe, ez árnyaltabbá válik: a varázslóvilág tükrözi a valós, varázstalan világot és annak egyes történéseit. Ilyen például Voldemort ámokfutása és totalitárius diktatúrát létrehozó uralma. Voldemort esetében a varázstalan élet kihunyása, kioltása nem minősül halálnak, csak egy eszköz vagy valamilyen tárgy, esetleg egy rabszolga eltűnésének. De ez a varázslényekre is igaz, sőt, a házimanók elvesztése szinte egyenlő egy bogár elhullásával. Ám jelen dolgozatomnak nem célja a varázslények és manók kezelésének etikai vizsgálata.

A második pont előre vetíti a középső fivér történetének problémáját és magát a szellemvilág jelenlétét. A mátká egy másik világ részese lesz halála után, és visszakényszerítik az élők közé. Az ezáltal generált érzelmek, jelenségek kergetik a férfit a Halál kezébe. A szellemvilág egy másik olyan kérdéskör Rowling világában, amit érdemes boncolgatni, mert a varázslók és a muglik közötti különbség elmélyíthető általa. A varázslók tudják, hogy a halál csupán egy új kezdet, egy másik stádiumba való lépés, miközben életük jelentősen hosszabb. Varázslatokkal, különböző eszközökkel – például a bölcsek kövével – gyakorta hosszabbítják idejüket. Ha át is lépnek ezen a fátlyon, van, hogy a lelkükben végbemegy egy olyan folyamat, mely képtelenné teszük őket a teljes továbblépésre, így szürke szellemként hátra maradnak. Am ez a szellem nem egyenlő teljes lényükkel, és ezzel tisztában is vannak. Bár így is rendelkeznek érzelmekkel, vágyakkal, de megrekednek haláluk pillanatában. Ilyen megrekedt lélek például Véres Báró, aki vezeklésként véres ruháit hordva bolyong Roxfort falain belül, vagy Félig fej nélküli Nick, akit nem módszeresen fejeztek le, és így házszellemként kísért. A szellemek jelen vannak, de mégsem. Mivel fizikai testük nincs, minimális hatással vannak környezetükre, képtelenek a továbblépésre, helyzetük megváltoztatására. Létezésüket folytatniuk kell azzal a tudattal, hogy soha nem lesznek egészek.

Az elemzett mesében a fivérek találkozása a Halállal és jutalmuk választása rámutat azok gyengeségeire, hibáira. Az első fivér pökhendi volt, erősebb akart lenni a Halálnál:

„A legidősebb testvér, aki harcias férfi volt, egy minden létezőnél erősebb varázspálcát kért: olyat, amelyik minden párbajban győzelemre segíti tulajdonosát, olyat, amelyik méltó a varázslóhoz, aki legyőzte a halált. A Halál odalépett egy folyóparti bodzafához, pálcát készített egy lelógó ágából, és átadta a legidősebb testvérnek.” (Rowling, 2008, p.109)

A második a büszkeségébe bukott bele, mert befolyásolni akarta a halált, sőt csúfot üzni belőle: „A középső fivér rátart ember lévén meg akarta alázni a Halált, s azt kérte, legyen hatalma visszahívni holtukból az embereket.” (Rowling, 2008, p.109)

Az első fivért harciassága vezeti arra, hogy pálcát, fegyvert kérjen, ami méltó hozzá. Ám a fivér nem győzte le a halált, mégis elhitei ezt magával. Bodzafából és thesztrál-szőrből készült pálcát kap, amivel bosszúját beteljesítve henege, majd pont saját hatalomvágya és agresszivitása a Halállal szemben juttatja annak markába. Ezzel a mesében felfedezhető az első keretes szerkezettel bíró történet, ami a többi karakternél is megjelenik. De ennél mélyebben kell megismernednünk a pálcával, ha meg akarjuk érteni a jelentését, és a Halál választását. A bodza, az író anyanyelvén „elderwand”, ősi szimbólum, ami sok titkot rejt. Maga az elder is jelzi a növényt, de mellette régít, ősit is jelent, és a bodza növényként összeköthető a hallállal. Sokszor ültetnek bodzafát a temetők környékére, hogy gyors elvirágzása a temető látogatóit emlékeztesse a végességre, amelyet el kell fogadniuk a teljes élethez. A kelta,

angolszász hagyományban az elder, a bodza körforgást jelenít meg, míg virágát gyógyításra használták. A keltáknál a 3. holdciklust is jelképezi, mivel a bodza összefogja az új évet a régivel. Halloweenkor – ami náluk a Shamhain ünnepe volt – gyakorta áldoztak, égettek bodzát is, miközben szeszes italokat fogyasztottak. A bodzafát a tündérek birodalmához is szokták társítani, és egyirányú ablaknak lehet használni a világukba Szent Iván éjjelén. A keltáknál a tündérek nem voltak pozitív szereplők, mert pusztán szórakozásból előszeretettel csalják az embereket csapdába, és rabolják el őket. Nemegyszer előfordul az is, hogy az áldozatok elveszítik életüket. A thesztrál mag választása is a halálhoz köthető. A thesztrál egy olyan mitikus lény, amely csak annak válik láthatóvá, aki találkozott a halállal. Kinézetük félelmet keltő: egy halott, fekete, csupa bőr, denevér szárnyas lóra emlékeztetnek. Ezzel ellentétben áll kezes, szelíd természetük; kiváló munkaállatok, például a Roxfort hintóit is ők húzzák, bár az élők számára láthatatlanok, így a diákok számára is. Mivel szívesen használják őket utazásra, feltételezhető, hogy a Halál meg akarta adni az első fivérnek a lehetőséget arra, hogy túléljen. Ha szerényen használta volna az ajándékot és csupán saját munkája, élete megsegítésére, akkor nem jutott volna a csuklyás kezére.

A középső fivér élet és halál felett akar állni, ezzel elkövetve a hübrisz vétségét. Amire vágyik az az istenek kiváltsága, de aljasul, jutalom gyanánt jogot formál rá. Intelligens, azonban tudását és furfangját saját érdekében, rosszindulatúan használja. A Halál kérését hallva egy követ ad neki a folyó partjáról. Ezután egyedül tér haza, kedvesét visszaszólítja a halálból, de a kő csak az élet illúzióját adja. A lány számára a két világot elválasztja a halál fátyla, amely nem emelkedett fel, csak átlát rajta, így egyik világhoz sem tartozik igazán. A testvér egy Jézushoz hasonlatos cselekedetet tervezett végre hajtani, de megbukott. „Am a leány bús volt, és hideg: mintha fátyol mögül tekintett volna szerető párjára. Bár visszatért, szenvedett ezen a világon, nem találta már helyét az élők között.” (Rowling, 2008, p. 111) Pontosan ebbe az életillúzióba örül bele a középső fivér. Ez utalhat Kierkegaard kísérteties- és otthontalanság-koncepciójára. „Az emberek és a tárgyak rideg, távolságtartó idegensége Kierkegaard interpretációjában az ismerős ismeretlen érzését hívja elő, s további asszociációkat indít el.” (Bartha, 2013). Kedvese látszólagos visszatérése felidéri közös életüket, megpróbál visszaillleszkedni a normába, amit ismert és szeretett, azonban a nőnek már nincs helye a földi életben, helyét elvesztette, nem irányul vágy arra, hogy maradjon. Így a kívánsága nem teljesült be, eszét veszítve öngyilkos lesz. A második fivér is a Halál kezére jutott. Ez egyfajta drámai beteljesülés látszatát kelti, és felidézhet bennünk egy másik drámát, Szophoklész Oidipusz királyát. Mindkét karakter természeti, isteni hatalom ellen vétett, és mind a ketten saját kezükkel csonkítják meg magukat. Azonban van egy lényeges különbség kettejük között: Oidipusz tisztában volt bűnével, míg a testvér nem.

Minden kiosztott ajándék, elem valamilyen aspektusból a halálhoz köthető. A kő a föld elemeként felfedezhető a temetkezési szokásnál is, hiszen Európa-szerte kő fejfát használnak vagy kő boltozatot. A földanya méhéből származik, így

történeteket zár és rejtett magába hosszú létezése alatt. A patakban évszázadok alatt csiszolódott olyanra, amilyen. Ráadásul a Halál a folyópartról veszi fel a kis kavicsot, annak a folyónak a partjáról, ami számtalan életet nyelt el. Így a kő is halállal lett szennyezve: sok mindent láthatott és átalakult, egészen addig, míg ki nem választották. Maga a kő rideg, hideg, ezen tulajdonságai adják majd értékét, valamint az, hogy a Halál kiválasztotta. A halál és a folyó kapcsolata azonban más téren is felfedezhető. A Sztűx folyó ismételt előtérbe kerül, hiszen a halál folyójában megmerített kő csak halált tud hozni. Emellett nem vitathatjuk azt, hogy a kő segítségével a középső testvér rálátást nyert egy olyan világra, amelyet senki nem szemrevételezett előtte. Ha csupán búcsújára használta volna a követ, majd elhajította volna, hogy visszatérjen eredeti helyére, megmenekült volna. A két idősebb testvér esetében ott volt a lehetőség a túlélésre, azonban jellemhibáik miatt nem tudtak élni a lehetőséggel.

Utoljára a legkisebb testvérhez fordult a Halál, hogy „milyen jutalmat kíván. Ő volt a legszerényebb a három közül, s a legbölcsebb is, mert nem bízott a Halálban. Ahhoz kért segítséget, hogy mikor továbbáll onnan, a Halál ne követhesse őt.” (Rowling, 2008, p.110). A legkisebb királyfi, a hős példáját szolgáltatta Bogar. Míg testvéreinél főleg a negatív tulajdonságokat emelte ki, a legfiatalabb esetében már a pozitív tónus uralkodik, éreztetve azt, hogy ő a történet „hőse”. De itt a hős nem úgy van prezentálva, mint a tündérmesék csillogó páncélú lovagja. Emberséget és szerénységet, óvatosságot tanít, és kevésbé bátorság központú az ábrázolás, mint általában a mesehősöknél. Tudja határait, elfogadja emberségét és végeességét. Hiába bír természetfeletti erővel, tiszteli az isteni, a nagyobb erőt, az ősiséget, amivel maga a halál bír. Ezért ő a tovább álláshoz kér segítséget, ezzel egyfajta megbocsátást kérő gesztust mutatva a Halál felé. Kérésével szinte meg nem történté akarja tenni találkozásukat: „És a Halál, mit volt mit tennie, átadta neki saját láthatatlanná tévő köpenyét.” (Rowling, 2008, p.110). Saját vétsége tudatában kéri a köpenyt, ezzel szinte elpalástolva bűnét. Szinte a tudatlanság leplét kéri tudatosan a Haláltól. Az első két esetben a Halál nem tisztelte a varázslókat, mivel azok sem ismerték el őt, de a harmadik testvér kivívta tiszteletét. Így a köpeny az elrejtettség és megbocsátás jelképe lett:

„A Halál sok-sok éven át kutatott a legifjabb fivér után, de nem bukkant a nyomára. A harmadik testvér aggastyánkort ért meg. Egy napon aztán levette a láthatatlanná tévő köpenyt, és a fiának adta. Régi barátként üdvözölte akkor a Halált, örömmel tartott vele, s a Halál tisztelettel vezette ki őt az árnyékvilágból.” (Rowling, 2008, p. 112)

A köpeny, ami bűnének mementója, generációról generációra szállt, s mintegy a keresztény eredendő bűn narratívájának megidézése. A köpeny öröksége az emlékeztetője annak, hogy az erényes élet választása a hosszú boldogság ígéretét hordozza. Ez ténylegesen az ősi bünt hozza emeli be a mesébe, amely Ádámmal és Évához köthető. A fivér saját határait túllépte, ezzel magára haragított egy felső

hatalmat, ám ezen ereklyéhez nem kapcsolódik igazán véres história, és egyfajta isteni bűnbocsánatot szimbolizál. Magadhoz veszed a köpenyt, ami a szentség, és ezzel megbocsátást nyersz. Bölcsen kell használni, a köpenyt később Dumbledore így adja át Harrynek: „Használd belátásod szerint.” (Rowling, 2006, p. 192). Megadja Harrynek a döntést, hogy megválassza a saját sorsát, és hogy elérje a megváltást, mégis bizalmat szavaz, hogy Harry bölcsen fogja használni az ajándékot. Kilépve a bárd meséjének narratívájából, a történet maga többszörösen van jelen. Egyrészt, a Perevell fivérekéről szól a történet, és a történet folyamán a három testvér triója bűneikkel, tulajdonságaikkal együtt újra és újra megjelenik. Voldemort a bodza pálca forogatója, aki pont úgy, mint a legidősebb testvér, agresszív és nagyratörő. Perselus Piton a középső testvér szerepét vállalja át, aki be nem teljesedett szerelmét gyászolja, így a kő történetét eleveníti fel. Harry Potter a legfiatalabb Perevell leszármazottja, és pont úgy, mint felmenője, bölcs köpenytulajdonos. A hetedik kötetben kiderül, hogy van egy pillanat, ahol mind a három ereklye tulajdonosa tudatán kívül elfogadja a halált, majd öreg barátként üdvözli is a halálos átok után.⁶ Az élet és halál küszöbén pedig nem más áll, mint Albus Dumbledore. Ezért sokan azt feltételezték, hogy ő maga a Halál, hiszen tulajdonosa egy főnixnek, ami az újjászületés jelképe, továbbá képes a lehetetlenre. Birtokolta mind a három ereklyét, majd továbbadva halálba vitt több karaktert. Harryt pedig próbára tette azzal, hogy saját kezébe helyezte, mire használja a köpönyeget. Az ifjabb arany trió esetében is megfigyelhető a három testvér karakterisztikája. Hermione Granger a legokosabb boszorkány generációjában, tehát megfelel a legifjabb testvérnek. Harry családját, szeretteit gyászolja, és a miattuk generált érzések sokszor halál közeli szituációkba keverik. Ronald Weasley hatalomvágya és telhetetlensége gyakorta göröngyös, magányos útra sodorja a fiút, ezzel megfelel a legidősebb testvérnek. Mégis, ez az egyetlen megjelenése ennek a hármasságnak, ahol felfedezhető valamilyen egyensúly, amely megakadályozza a tragédia bekövetkezését. Ennek oka talán pont a Bard és Dumbledore által fontosnak tartott értékekben rejlik, ami a szeretet, a barátság, az elfogadás és az új esély megadásának képessége.

Összességében, a fentieket figyelembe véve elmondhatjuk, hogy a három testvér meséje mise an abyme-ként egy újra generálódó narratíva, és a Halál vagy a sors mindig az egyensúly megtartását hangsúlyozza. Elsőnek láthatjuk Voldemort, Grindelwald és Dumbledore trióját, majd Grindelwald kiesése után megjelenik Perselus Piton, így a trió újra megalakul. Dumbledore halála után, aki a legkisebb testvér helyét töltötte be, a valós örökös, Harry Potter lép be a hármasba. Majd miután Voldemort és Piton is elesik a háborúban, s veszítenek a Halál ellen, létrejön egy egyensúlyi állapot, a testvérek tökéletesített változataiból: Harryből, Ronból és Hermionéből, akik az Arany Triót alkotják. Az arany a tökéletes nemes fém, amit a

⁶ A Potterzum egyik legveszélyesebb varázslata az Avada Kedavra, amit Halálos átoknak is neveznek. Az átok nem hagy maga után semmilyen nyomot, csak a lelket pusztítja el, így a test érintetlen marad. Egyetlen egy emberről tudnak, aki túlélte ezt többször, Harry Potterről.

bölcsek köve is generál. Találó ez az elnevezés, mert a fiatalok képesek voltak – a mesék olvasóiként – régi ismerősként köszönteni a Halált kalandjaik és életútjuk folyamán, amelyet a helyes út rendületlen követése során jártak.

Ahogy már fentebb is említettem, a bárd hatása generációkon keresztül megfigyelhető, és létrehozott egy állandó körforgást a varázslóvilágban, amely egészen Harry Potter triójáig nem tűnt el. Olvasói közül ki szeretnék emelni pár fontos személyt, akik a bárd történetét életben tartották, hol negatív, hol pedig pozitív értelemben.

Az első ilyen alak Albus Percival Wulfrick Brian Dumbledore, aki maga is írt, bájitalokat fejlesztett, és önmagát ismerte korlátozott hatalom birtokosa volt, azonban karaktere s neve ezen túlmutat. Az Albus jelentése fehér, halovány latinul, mely már elhelyezi a jó és a rossz oldal skáláján, de ez egyfajta tisztaságot és hatalmat is magában rejt. Gondoljunk csak A Gyűrűk Ura Gandalfjára, aki akkor vált igazán hatalmassá, amikor Szürke Gandalfból Fehér Gandalfká vált halála után. Véleményem szerint itt is valami hasonló dinamika figyelhető meg. Dumbledore jelenlegi személyisége azután alakul ki, miután szembesül a halállal húga elvesztése miatt, és rájön a végességre, amit emberként kell elviselnie. Ez a ráeszmélés vezeti el a hatalomhoz, amely túlmutat a halálon, úgy, hogy nem nézi le azt, így szembesül a hübrisszel, amivel A három testvér meséjében szereplő középső testvér is. Fiatalként fejébe szállt a hatalom, de később szinte újjászületett, pont úgy, mint kedvence, Fawkes, a főnix. Percival a brit Artúr-mondakörben legendás lovag, és küldetése a Szent Grál megszerzése volt, ami képes végtelen élelmet és egyfajta halhatatlanságot hozni birtokosának. Ez utalhat a fiatal Dumbledore halhatatlanság és hatalom utáni vágyára is, de egy másik magyarázat is megbújik Percival legendájában. Percival egyszerre volt a mese része és narrátora, így kettős pozíciót töltött be a történetben, pont, mint Dumbledore a Harry Potterben. A Wulfrick név az Anglo-Saxon Chronicle-ben lelhető fel, utalás Beowulfra, aminek jelentése „farkasokhoz hasonlóan erős”; egy hős viselte ezt a nevet, aki győzelmet aratott egy Grendel nevű szörny felett. A Grendel is hasonlóan csenghet Harry Potter rajongói számára, mivel a név és a pusztításra való hajlam hasonlóvá teszi Gellert Grindelwaldhoz. Az első varázsló háború negatív főszereplője, Albus Dumbledore reménybéli szeretője, aki kihasználta őt és szinte szörnyeteggé válva pusztított a világban hatalma teljében. Albusra várt a feladat, hogy a szörnyeteget, aki veszélyt jelent, eltüntesse. De Beowulf más szempontból is jelen van Dumbledore karakterében és történetében, mivel halálos sebet kapott egy földalatti forrásnál egy barlangban, és egy árva segített neki. Ez a történet ismerős lehet a *Harry Potter és a Halál ereklyéiből*, ahol Dumbledore egy horcrux megszerzése közben halálos mérget iszik, és Harry Potter siet a segítségére, aki véletlenül pont egy árva fiú és aki jóindulatból segít a sebzett férfin. De mi is az a horcrux, és miért kellett Dumbledorenak az elpusztításáért az életét is kockára tennie? A horcrux egy olyan tárgy, ritkábban állat, amely egy lélekdarabot tárol és őriz magában. Alkotásának célja a halhatatlanság elérése, mivel így a lélek több darabra oszlik, és ha a test el is

pusztul, a lélek megmarad, és képes valamilyen formában új gazdatestet, szervezetet alkotni magának. Ezt választja Voldemort a halhatatlanság eléréséhez és hatalma abszolúttá tételéhez. Azonban ha a hordozó elpusztul, vele hull a lélekdarab is, amelyet tárol, ez pedig azt okozza, hogy a fekete mágus sebezhetőbb és gyengébb lesz. Egy ilyen tároló megszerzése közben történt a mérgezés is, és ezért is volt fontos, hogy Dumbledore a jó, a világos oldal vezetője bármit megtegyen azért, hogy ez a lélekdarab az övé legyen, majd elpusztuljon. Emellett a Dumbledore név szinte pozitív, gondatlan érzetet kelt. A Dumbledore jelentése dongó, méh, mely utalhat az öreg varázsló folyamatosan mozgásban lévő életmódjára, személyiségére vagy éppen tanári, később igazgatói állására is, mivel Roxfort olyan, mint egy nyüzsgő kaptár.

Már a Percival név elemzésénél is említettem, hogy Dumbledore nemcsak egy szerepet lát el, hanem jelen van írónaként, mesélőként és egyfajta tervezőként is. Harry életét, személyiségét ő segít formálni; szavaival, eszméivel nagyobb hatást gyakorolva rá, mint bárki más. Azonban ő maga a történet, ez esetben Harry Potter utazásának végét nem láthatja. Ő indítja el útját a Private Drive-on, de ahhoz, hogy a végére érjen, meg kell halnia, áldozatot kell hoznia és ennek tudatában tartja maga mellett a fiút. Azonban ez nem minden. Ahhoz, hogy a fiú, aki túlélte csatáját Voldemorttal, nos, hogy az ő élete sikeresen záruljon, és a történet a véget érhesen, Harrynek meg kell halnia a saját másik fele által. Ahogyan Roland Barthes írja *A szöveg örömeiben*: „A regény olyan, mint a halál; az életből sorsot csinál, az emlékezésből hasznos cselekedetet, a tartamból pedig iránnyal és jelentéssel rendelkező időt.” (Barthes, 1996, p. 24)

A Harry Potter kötetek egyfajta sorstudatra épülnek, egy jóslatra, melyet minden fél tisztel, s legbelül rejtőzik a történetet előre vetítő mese a bárdtól. Mégis a mese a háttérbe húzódik, hogy csak a katarzis kezdetekor térjen vissza, megalkotva ezzel a keretet, melyre az olvasó már számíthat.

A mese mellett szólnunk kell a jóslatról, miszerint vagy a romlott Tom Denem éli túl a végső ütközetet, vagy mindenki hőse, Harry Potter. A varázslóvilág sorshoz való kapcsolata hasonlatos az ókori görög mintához. Vannak kiválasztottak, akik képesek valódi jóslatokat adni, amelyek minden esetben valóra válnak, hiszen a világ, a sors vagy a görögök esetében az istenek akaratát közvetítik. Azonban a regényben a kapcsolat a görög jóslás és sorstudat között komplikáltabb. A Potter életét meghatározó jóslatot Trelawney professzorasszony szolgáltatja, aki egy Cassandra nevű jósló leszármazottja. Cassandra híres jósnő volt, bár gyakorta előfordult, hogy kételkedtek benne. Ez a történet eszünkbe juttathatja a görög napisten, Apolló egyik szerelmét. Apolló nem csupán a nap, a művészet istene volt, hanem a jóslásé is, és a Delphoi jósló tevékenységéért volt felelős, mely irányt mutattott az embereknek. Apollóhoz köthető még az első igazi jósló „megalkotása” is. Egy emberrel esett szerelembe, aki egyenrangúként akart állni a jósló istenség mellett, így kérte, hogy ő is részesülhessen a jövőbe látás ajándékában. A napisten

szerelme nem ismert határt, így megadta, amit a nő kért, az azonban elárulta őt. Az istenség mérgében átokkal sújtotta Cassandrát. Láthatja a jövőt továbbra is, azonban senki nem fog neki hinni, így a jóslatok csupán büntetések lesznek, amelyek miatt egyedül marad. Ez a jelenség Trelawney esetében is megfigyelhető. A jóslástan professzor igaz, kevés valódi jóslatot produkál, azonban kétségbeesetten próbálja elnyerni mások figyelmét. Lehetséges potenciálját senki, pontosabban kevesen ismerik, és amikor igazi jóslatot mond, az emberek általában figyelmen kívül hagyják, sőt, gyakorta gúnyt űznek képességéből. Legalábbis ez volt egészen addig, míg Voldemort – aki a halált féltette a legjobban – meghallotta a róla szóló jóslatot, amely szerint utóléri a halál. A jóslattól való félelem belekergette annak megvalósításába. Pont úgy, mint Oidipusz esetében. Oidipuszt macacssága és tagadása vezeti ahhoz, hogy anyjával háljon, és saját pusztulása bekövetkezessen. A két karakter meglepő hasonlóságokkal bír: mindkettőjüket megfosztották a családi otthon melegétől, majd eleinte erős, karizmatikus vezetőkké váltak, de aztán megőrültek. Ebből kiutat csupán Oidipusz talált valamilyen formában. Mindkét esetben megfigyelhető a csonkítás megjelenése. De miért csak Oidipusz menekült meg a haláltól? Történetükből kiderül, hogy a király képes volt az önreflexióra, megtalálta hibáit, megbánást tanúsított, és vállalta tettei következményét, még akkor is, ha utána az örület és a józanság határán kellett bolyongania. Oidipusz vaksággal büntette magát tiszta pillanatában, Denem esetében ilyen nem történt. Tom Denem és a csonkítás másként jelenik meg, mint ahogy eddig megszokhattuk. A korábban említett horcruxok miatt nem a teste, hanem a lelke sérül, darabokra vágja azt, de ezzel párhuzamosan a teste is változik. A horcruxok olyan levágott lélekdarabok, melyeket különböző tárgyakba vagy akár élőlényekbe helyeznek, s segítségükkel legyőzhető a teljes halál, bár létrehozásuk közben a készítőnek is meg kell halnia. Megvalósításukhoz meg kell tenni a kimondhatatlant: el kell venni egy másik életet. Eközben a gyilkos lelke képlékennyé válik, ezáltal képes leszakítani egy darabot önnön lelkéből és áthelyezni azt egy hordozóba, amely tárolható, elrejthető, bár ugyanúgy érző része marad. Legalábbis elpusztulását fájdalom követi. Voldemort hét horcruxot készít, Harryvel együtt nyolcat. Eközben lelke teljessége meghasadt, és elvesztette a megbánás, a büntudat képességét. Teste kígyószerűvé vált, orra, szeme megváltozott, az embereket elvarázsoló, meggyőző külseje és modora lassan eltűnt. Georg Simmel művészeti írásaiban kiemelt fontosságot ad az arcnak (Simmel, 1990, pp. 75-81), hiszen az, amivel először szembesülünk, képes tükrözni lelkünket. Tom Denem arcának eltorzulása mutatja, hogy lassan elveszíti az érzelmi kapacitását, a lelkét. Egy roncs lett, ami nem ember, nem élő és nem holt, a két lábon járó gonosz, átok megtestesítője. Már a neve megemlézése is magával hozza a balsorsot, így az emberek félnek nevének már a használatától is; így kapta azt a nevet, hogy Ő, Akit Nem Nevezünk Nevén, röviden Tudjukki. Valójában Denem átváltozása és halála megelőzhető lett volna, ha megmarad benne a megbánás képessége, az önreflexió, hiszen ezek kellenek a lélek újjászületéséhez. Harry tisztában van ezzel, ezért próbálja Tomként a benne megmaradt embert szólítani *A halál ereklyéiben* – sikertelenül. A horcruxok újraegyesítése hatalmas fájdalommal

jár, pont úgy, mint ahogy a hibáink beismerése is. A tettekkel való szembenézéshez szükség van bátorságra és akaratra, s ezzel egy bizonyos fokig rendelkező Oidipusz, míg Voldemort nem.

A fentebb említett három karakterben felismerhetjük a Bogar bárd meséinek szereplőit, a küzdelmeik is hasonlóak. A legidősebb testvér a hatalomvágyába halt bele, pont úgy, mint Voldemort. Harry Potter újra és újra szembenézett a halállal, és öreg barátként kezelte, amikor eljött az idő. Nem menekült előle, pont úgy, mint a legfiatalabb testvér. Dumbledore az, akin igazán el kell gondolkodnunk. Hasonlóan a legidősebb testvérhez, ő is vágyott a hatalomra, azonban szeretett húga halála az örületbe kergette. Közeli barátja, Gellert is magára hagyta, csak úgy, mint öccse. Egyedül maradt, régi énje jóformán meghalt, majd újjászületett. Célja a „nagyobb jó” elérése lett, hatalmassá vált, akit a varázslóvilágban mindenhol tiszteltek. Ellene fordulni egyet jelentett a bukással és a halállal. Pontosan ezért tekinthetünk rá úgy, mint az új Halálra, aki a hatalmat saját kezébe összpontosítja, és mindenkit elindít egy bizonyos úton. A hatalomra vágyókat bünteti, és minden esemény mögött ő áll. Továbbá ő az a karakter, aki a Halálhoz hasonlóan minden tervét megvalósítja. Dumbledore az, akitől Voldemort fél, ez pedig árulkodó, hiszen Voldemort egyetlen egy dologtól fél, ami miatt lelkét is szétdarabolta, ez pedig a halál. Ha Dumbledore személyesíti meg a halált, a felé irányuló félelem máris értelmet nyer a történetben.

Az utolsó karakter, akit Bogar bárdhoz szeretnék kötni, Hermione Granger. Kemény Zsófi így vezette be a karaktert a Könyves Magazin Harry Potter különszámában:

„Hermione Granger. De ezzel még semmit nem mondtunk. Becsületünkre legyen mondva, hogy nem is kell: pont azért, mert mindenki tudja. A Harry Potter nőkaraktereinél kevés dolog tudja hatékonyabban alakítani a mindenkori műélvező/műnemélvező nőkről alkotott véleményeket. És a Harry Potter nőkarakterei teszik is a dolgukat. Egyszerűen azzal, hogy egyáltalán nem tesznek különbséget maguk és a férfikarakterek között. Illetve de. Talán valamivel tökösebbek, okosabbak, és időnként erősebben képviselik az alapvető férfisztereotípiákat, mint a férfi karakterek.” (Kemény, 2020)

Ha a szöveg és az olvasás élvezetéről beszélünk, Hermione Granger karakterét kell megvizsgálnunk. A lány az arany trió esze, Roxfort egyik legokosabb boszorkánya, aki sok fiatal lány életét változtatta meg. Sokan vádolták szexizmussal Rowlingot, mivel történeteik férfiközpontúak, azonban ezek az olvasók figyelmen kívül hagyták korának egyik kiemelkedő elméjét, Hermione Grangert. Az első pillanattól kezdve magabiztosan lép egy új világba, amelyet már részben feltérképezett a könyvek segítségével. Már a beavatás előtt – amit a Teszlek süveg beosztása szimbolizál – mélyebb tudással rendelkezik a varázslóvilágról, mint sok aranyvérű évfolyamtársa. Ez az arany és sárvérű aspektus Hermione történetében fontos szerepet játszik, bár csak az aranyvérű mániás halálfalók miatt. A lány nem a varázslóvilág szülötte,

csupán egy levélből értesült létezéséről, de az új kaland nem riasztotta el. Felfegyverkezett a leghasznosabb, legveszélyesebb dologgal, amelyet felhasználhatott: a tudással. A posztmodern irodalom egyik olyan karakterévé vált, aki normalizálta a „stréber” jelenséget, és elültette a vele együtt felnövő olvasókban azt, hogy a tudásszomj kiolthatatlan, nem kell elnyomni, még akkor sem, ha környezet kitagad ezért. Ez a tulajdonsága teszi őt értékessé, és éppen ezért nem is annyira meglepő, hogy ő az, aki a rejtélyek elméleti hátterét adja a hármas kalandjaihoz, ezzel eljuttatva őket a megoldáshoz.

- „– Harry... azt hiszem, végre megértettem! El kell rohannom a könyvtárba! Azzal faképnél hagyta őket, és felszaladt a lépcsőn.
– Mit értett meg? – kérdezte szórakozottan Harry, tekintetével még mindig a hang forrása után kutatott.
– Olyasmit, amit én nem – felelte fejcsóválva Ron. – Én ugyanis semmit nem értek.
– És miért ment a könyvtárba?
– Megszokhattad tőle – vont a vállát Ron. – Ha kétségei támadnak, mindig a könyvtárba megy.” (Rowling, 2006, p. 240)

A Roxfort könyvtára híres változatosságáról és felkészültségéről. Ezt egyedül Hermione használja ki, míg Ron Weasley inkább az ösztöneire hallgat a problémái megoldása során, Harry pedig valahol kettejük között helyezkedik el. Rendelkezik egyfajta tudással, hajlamos könnyen magáévá tenni az új képességeket, de megszokott rutinjától csupán Hermione hatására tér el. Vizsgáljuk hát meg Hermione Granger nevét elsőként, pont úgy, ahogyan az eddigi karakterekkel is tettük! A Hermione keresztnév a görög Hermész nevéből származik. Jelentése hírnök, földi hírnök, de néhol Hermész hercegnőjeként is említik. A görög mitológiában Hermione Menelausz spártai király és Heléna lánya volt. De a Hermész, Hermione párhuzam más aspektusból is megközelíthető és jelentős, ha hermeneutikáról beszélünk a kötetek kapcsán. Gadamer a következőt írja:

„A hermeneutika a ἐρμηνεύειν, azaz a megnyilatkozás, tolmácsolás, magyarázás és értelmezés művészete. „Hermész”-nek nevezték az istenek követét, aki az istenek üzeneteit közvetítette a halandóknak. Megnyilatkozása nyilvánvalóan nem pusztán közlés, hanem az isteni parancsolatok magyarázása, mégpedig oly módon, hogy Hermész lefordította ezeket a halandók nyelvére, és érthetővé tette számukra. A hermeneutika teljesítménye alapvetően mindig egy másik „világ”-ból származó értelemösszefüggés áthozatala saját világunkba.” (Gadamer, 1990, pp. 11-28)

Ebből a szempontból vizsgálva Hermione könyvek iránt tanúsított szeretete már nevében el van rejtve. Ha így idézzük fel Barthes A szöveg öröme című tanulmányát, egy új felfedezés vár ránk. Elviekben az íróknak, a szövegnek kell megtalálnia azt az

olvasót, aki képes élvezni, és képes valamilyen érzellemmel feltölteni azt. A lány minden egyes szövegnek megtalálja az örömfaktorát, amelyet próbál környezetének és a meg nem értőknek továbbadni, sokszor sikertelenül. Ezért sok esetben képes új nézőpontot átadni a barátainak, ilyen eset például a házimanók helyzetével kapcsolatos etikai probléma, amit a rabszolgasághoz hasonlít. Túl sok érzelem, elvárás található meg benne az emberek és környezete felé. Amennyiben környezete nem találkozik ezekkel az elvárásokkal, mindent megtesz, hogy változtasson a környezetén. Saját gondolatai, elvárásai nem változnak, még akkor sem, ha azok túl tiszták, szinte megvalósíthatatlanok, s ezek irányulhatnak egyaránt külső vagy belső tényezőre. Az akarat az ő esetében fontos tényező a történetek során. Könyvekhez fűződő viszonya miatt az észre, tudásra, elméletre épülő házba, a Hollóhátra kellett volna kerülnie, azonban tudásának birtokában úgy döntött, hogy elméjét bárhol tudja pallérozni, de tetteket, bátorságát fejleszteni egyedül a Griffendélben van módja.

A szöveg öröme másik sarkalatos pontja a szövegben rejlő szexualitás és perverzió. A mesterséges szerelem bájitala azokat az illatokat, érzeteket erősíti fel már illatával is, amelyek felé természetesen vonzódunk, s ellenállhatatlan vágyat keltenek bennünk:

- „– Az Amortentia a világ legerősebb szerelmi bájitala.
- Úgy van! Felteszem, sajátosan fényes gyöngyházzsínéről ismerted fel.
- Igen, meg a jellegzetes, spirálisan felszálló gőzéről – csicseregte lelkesen Hermione. – Úgy tudom, mindenki más és más illatúnak érzi, attól függően, hogy mihez vonzódik. Nekem például olyan, mint a frissen lenyírt gyepeg az új pergamen...” (Rowling, 2006, p. 180)

Hermione esetében ide tartozik a friss pergamen, papír illata is, amelytől még a szava is eláll. Folyamatos vágyódást láthatunk az ő részéről, amelyet a legtöbb olvasó, aki szenvedéllyel fordul a tevékenység felé, átél. Az új könyv illata megborzongat, az írólap, az írószer furcsa elégedettséget kelt és borzolja az idegeket, ellenállhatatlan vágyat keltve arra, hogy valamilyen formában könyvvel érintkezzen és befogadja annak tartalmát. A vágy kegyetlen játékot űz az olvasóval, lassan és egyszerre, gyorsan akarja a kötetet magáévá tenni, gyakorolni akarja az újra olvasást/értelmezést, melyet Barthes is kiemel. Az újraolvasás perverziója abban rejlik, hogy tudom, mi a mese vége. Ezen felül Hermione esetében igaz, hogy a szöveg egy fétistárggyá válik, aminek szüksége lesz olvasóra. A szövegek választják ki őt, mivel ő minden apró részletükre finoman ügyel (Barthes, 1996, pp. 75-116). Hermione számára nem élvez prioritást a költő alkotása, se a történetíróé, mert egyidejűleg vágyik rájuk, ezt pedig környezete is látja és elismeri.

Hermione az a karakter, aki megkapta az eredeti mesét, és a megfelelő ponton vette észre a jelentőségét, de nem ingott meg a hatalom miatt, nem vágyott semmire, csupán a mesére magára. A szövegnek örül és az élménynek, melyet szolgáltat. Nem

értelmezi túl, csupán élvezi. Majd később segítségül hívja abban, hogy társai életét megmentse, és hogy a háborúnak, amelyben gyermekként találja ott magát, véget vessen.

Konklúzió

Feltehetjük azt a kérdést, hogy miért érdemes, vagy miért kell a Potterzummal és a vele együtt járó jelenséggel foglalkozni, mikor nem tartozik a magas irodalomhoz. Erre a kérdésre a választ Bogar bárd meséiben leltem meg. Egy regénybéli mesevilág, amely magába foglalja a regény fő cselekményeit, és megmutatja azt, hogy az emberi becsvágy hova vezethet, miközben biztosítja a kikapcsolódást, felkelti az együttérzést. Bogar bárd, csak úgy, mint a valós világ írói, mesegyűjtői olyan örökséget hagyott hátra, melyben hatalom és útmutatás rejlik, de megbújik benne a figyelmeztetés is; intő példát állít az apró boszorkányok és mágusok elé. A kiemelt életutakon keresztül láthatjuk, hogy különböző olvasói attitűdök hova vezethetnek.

Végezetül, hogy dolgozatomnak keretet adjak, értelmezném a dolgozatot indító Dumbledore idézetet, ami A halál ereklyéi film második részéből származik: „Én mindig büszke voltam rá, hogy tudok bánni a szavakkal. Nem oly szerény véleményem szerint, a szó a varázslatok kimeríthetetlen forrása. A szó okozója lehet sérüléseknek, de gyógyítója is.” A Harry Potter világában a mágia alapja a szó. A varázsigéket hangosan, magabiztosan kell kiejteni, ahhoz, hogy hatni tudjanak. Létezik nonverbális varázslat is, ez az elmét és a képzeletet használja ki, de azok, akik erre képesek kevesen vannak. Bogar és Dumbledore ugyanazon alapelvet figyelembe véve fontosnak találják a műveltséget, a szavak megfelelő választását, s ezzel együtt a meséket is, melyek ezeket jelen esetben csapdába ejtik. Ezt figyelembe véve lettek kiválasztva mesék és a történetek, amelyek szerves részei a varázslótársadalomnak. Az írott és a hallott szavak megannyi lehetőséget hordoznak magukban: formálnak, szórakoztatnak, lehetőségeket teremtenek. Ha nem lett volna a Bogar bárd története, valószínűleg Voldemort soha nem vágyott volna a Bodza pálcára, a Perevell fivérek története nem maradt volna fent, és az ereklyék elvesztek volna. Ugyanakkor nem ismerhettük volna meg a többi mesét sem, és azok üzenete eltűnt volna. A szavak varázsát a bárd meséskötete indította el, majd hatása Hermione értelmezői magatartásában teljesedett ki, melyet az olvasók, azaz mi is átélhetünk.

Irodalom

Arisztotelész. (1963). *Poétika*. Ford. Sarkady J. Budapest: Magyar Helikon.

- Bartha J. (2013). *Kísérteties beszédek – Kierkegaard romantikus unheimlich-fogalma*. <http://laokoon.c3.hu/dok/kierkegaard/bartha.pdf>
- Barthes, R. (1996). *A szöveg öröme*. Ford. Babarczy E., Kovács S., Mihancsik Zs., Romhányi T. G. Budapest: Osiris.
- Bassham, G. (2010). *Harry Potter és a filozófia, avagy Roxfort tananyaga mugliknak*. Ford. Árokszállási Z. Budapest: Hajnal.
- Bori I. (1962). *A közömbösség tragédiája*. http://adattar.vmmi.org/cikkek/7994/hid_1962_02_14_bori.pdf
- Csejtei D. (2001). *Filozófiai etűdök a végességre*. Veszprém: Veszprémi Tudományos Alapítvány.
- Gadamer, H.-G. (1984). *Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlatja*. Ford. Bonyhai G. Budapest: Gondolat.
- Gadamer, H.-G. (1990). Hermeneutika. Ford. Bacsó B., Laki J., Mezei Gy., In Bacsó B., Csikó E., Lakatos L. (szerk.), *Filozófiai hermeneutika*. Budapest: Filozófiaoktatók Továbbképző és Információs Központja.
- Ism. (2016). *What did Jo Rowling Study at University? French? Classics? Both?* <https://www.hogwartsprofessor.com/what-did-jo-rowling-study-at-university-french-classics-both/>
- Ism. (2019). *Beedle*. <https://www.definitions.net/definition/Beedle>
- Ism. (2020). *Beedle*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/beadle>
- Ism. (Ism.). *The Influence of Nazi Germany on J.K. Rowling's Harry Potter Series*. <http://www.the-leaky-cauldron.org/features/essays/issue27/nazi-germany/>
- Jefferson, A. (1983). *Mise en abyme and the Prophetic in Narrative*. *Style*. (17)2, https://www.jstor.org/stable/42945467?read-now=1&refreqid=excelsior%3A56b158ad0722436e1a074ed82811e150&seq=2#page_scan_tab_contents
- Kemény Zs. (2020). *Tegyé úgy, mintha nem is létezne – Erős nők a Harry Potterben*. https://konyvesmagazin.hu/nagy/harry_potter_nok_kemeny_zsofi.html
- Loboczky J. (2009). *Igazságos-e Platón a költőkkel szemben? – reflexió Gadamer Platón-értelmezéséhez*. In Laczkó S. és Dékány A. (szerk.), *Lábjegyzetek Platónhoz 7. Az igazságosság*. Szeged: Pro Philosophia Szegediensi Alapítvány, Magyar Filozófiai Társaság.

- Lovász A. (2007). *Jelen idejű holnemvolt, Szeminárium a meséről*. Budapest: Krónika Nova.
- McCaughey; P. (2015). *Into the Pensieve. The Philosophy and Mythology of Harry Potter*. Atglen PA: Schiffer Publishing.
- Platón. (2001). *Állam*. Fordította Jánosy I. Szeged: Lazi Bt.
- Rowling, J. K. (2008). *Bogar bárd meséi*. Ford. Tóth T. B. Debrecen: Animus.
- Rowling, J. K. (2009). *Harry Potter és a halál ereklyéi*. Ford. Tóth T. B. Budapest: Animus.
- Rowling, J. K. (2000a). *Harry Potter és a bölcsék köve*. Fordította Tóth T. B. Budapest: Animus.
- Rowling; J. K. (2000b). *Harry Potter és a titkok kamrája*. Ford. Tóth T. B. Budapest: Animus.
- Rowling; J. K. (2006). *Harry Potter és a félvér herceg*. Ford. Tóth T. B. Budapest: Animus.
- Rowling; J. K. (2007). *Harry Potter és az Azkabani fogoly*. Ford. Tóth T. B. Budapest: Animus.
- Rowling; J.K (2005). *Harry Potter és a tűz serlege*. Ford. Tóth T. B. Budapest: Animus.
- Simmel, G. (1990). *Velence, Firenze, Róma. Művészetelméleti írások*. Ford. Berényi G. Budapest: Atlantisz.
- Smith, S. (2002). *És megteremtette Harry Pottert... Joanne Rowling életrajza*. Ford. Károlyi E. Budapest: Magyar Könyvklub.
- Waldenfels, B. (2005). *A normalizálás határai, VII. Erősz idegensége*. Ford. Csatár P. és Kukla K. Budapest: Gond-Cura Alapítvány.
- Winckelmann, J. J. (1978). *Művészeti írások*. Ford. Rajnai L. és Timár Á. Budapest: Magyar Helikon.